

DE NIEUWE TONEELBIBLIOTHEEK

Deze tekst is afkomstig van de online bibliotheek op www.denieuwetoneelbibliotheek.nl.

De rechten, inclusief en met name de rechten voor uitvoering, liggen voor alle teksten bij de auteur en het is dan ook verplicht om voor elke vorm van uitvoering toestemming bij de betreffende schrijver aan te vragen. Voor elke schrijver is het van groot belang om te weten of zijn teksten worden uitgevoerd, dus neem alstublieft bij elke lezing, encenering, bespreking in het onderwijs e.d. even contact op met de auteur! Het contact adres voor deze tekst is:

Schrijver	Sophie Kassies
Titel	De Graaf van Monte Cristo
Jaar	2006
Uitvoering	Het Nationale Toneel / Johan Doesburg

Copyright (C) 2006 by Sophie Kassies

De Graaf van Monte Cristo

Naar Alexandre Dumas
Bewerking Sophie Kassies

www.nationaletoneel.nl

Deze tekstuitgave in beperkte oplage is een initiatief van het Nationale Toneel te Den Haag ter gelegenheid van de productie *De Graaf van Monte Cristo*, in regie van Johan Doesburg.

Première: 24 maart 2007 in de Koninklijke Schouwburg te Den Haag.

Rolverdeling

Edmond Dantès, de graaf van Monte Cristo	Stefan de Walle
Mercedes	Camilla Siegertsz
Fernand Mondego, graaf de Morcerf	Hajo Bruins
Eugène Danglars	Vincent Linthorst
Gérard de Villefort	Pieter van der Sman
Morrel, Pater Faria, Noirtier	Kees Coolen
Max Morrel	Marijn Klaver
Ali Abu Daqn	Dennis Rudge
Héloïse de Villefort	Maureen Teeuwen
Hermine Danglars, Bertuccio	Mirjam Stolwijk
Albert de Moncerf	Diede Zillinger Molenaar
Valentine de Villefort	Karien Noordhoff
Lucien Debray	Rufus Hegeman

Agenten, feestgangers, piraten, kapitein, non, eunuch, prostituées, madame, Egyptenaar, herbergier, opiumroker, lakeien, telegrafist, ambtenaar, rechter werden als dubbelrol vertolkt.

Vertaling en bewerking Sophie Kassies | **Regie** Johan Doesburg | **Regie assistentie** Marjolein Polman | **Decor- en lichtontwerp** Niek Kortekaas | **Kostuums** Dorien de Jonge | **Muziek** Harry de Wit

De gespeelde tekst wijkt hier en daar af van de tekst in deze uitgave. Zo zijn ter vergemakkelijking van de uitspraak de namen Morcerf en Ali Abu Daqn in de voorstelling veranderd in Moncerf en Ali Abu Daq. Een enkele scène die vanwege de duur uit de voorstelling is geschrapt, is hier wel opgenomen.

Monte Cristo bewerkt door Sophie Kassies

De graaf van Monte Cristo behoort tot ons cultureel erfgoed. De meeste mensen, ongeacht achtergrond of opleidingsniveau, hebben op z'n minst een vage notie van Dumas' verhaal.

Voor een roman waarop veel is aan te merken, is het opmerkelijk dat hij na ruim honderdzestig jaar nog zo voortleeft. Zonder twijfel heeft Hollywood daaraan in ruime mate bijgedragen: Monte Cristo schijnt het meest verfilmde boek aller tijden te zijn. Overigens dankt, andersom, Hollywood zijn bestaan aan Monte Cristo: in 1907 vestigde zich daar een filmstudio, omdat de locatie zo geschikt was om er het verhaal te draaien.

Ook mij was Le comte de Monte-Cristo vaag bekend. Iets met een man die onschuldig opgesloten wordt. Iets met wraak.

Voor Johan Doesburg was het boek een jeugdliefde. Het kwam in onze gesprekken met regelmaat bovendrijven. Met zoveel regelmaat, dat ik het op een dag in een bekorte Reader's Digest uitgave uit de bibliotheek haalde. Ik was verkocht. Onmiddellijk schafte ik de prachtige Pléiade uitgave aan en verslond de integrale tekst van 1398 pagina's. Ja, Umberto Eco heeft beslist gelijk: het boek is slecht geschreven. Dubbele informatie, herhalingen, onwaarschijnlijke wendingen en een totaal gebrek aan psychologie stapelen zich schaamteloos op. Voeg daarbij het negentiende eeuwse seksisme en racisme, waar de lezer van nu zich overheen moet zetten, en enig leesplezier lijkt uitgesloten. Maar wat een vaart, wat een verve heeft de vertelling! Wat een overvloed aan couleur locale, wat een meesterlijk tijdsbeeld van Parijs tijdens de Julimonarchie! Wat is het spannend en wat geeft Monte Cristo's wraak een diepe voldoening!

Goed toneel gaat over nu. Wat op het podium te zien is, moet zich verhouden tot, spelen met, zich uitspreken over nu. Over ons samenleven, over onze psychische gesteldheid, over onze morele toestand. De eerste vraag is dan ook: wat vertelt mij dit verhaal over nu, over mij? Wat heeft me gegrepen en waarom is dat zo? Bij De graaf van Monte Cristo zijn daarop verschillende antwoorden.

Wraak is een mythisch thema, dat de mensheid waarschijnlijk al een paar honderdduizend jaar en ieder individu vanaf de vroege kindertijd met zich meedraagt. Bijna iedereen kent het verlangen, soms nog jaren na dato, een krenking of onbillijkheid recht te zetten. Menigeeen herinnert zich onrecht hem als

kind aangedaan, vaak door volwassenen. Dit patroon ligt ten grondslag aan Dumas' verhaal: Edmond Dantès, onschuldig, 'kind', wordt door krachten die hij niet kan overzien in het ongeluk gestort. Door zijn onuitputtelijk fortuin en zijn geweldige kennis verkrijgt hij de macht, welhaast almacht, die het hem mogelijk maakt zich te wreken. Hij compromitteert zich daarbij nauwelijks: zijn tegenstanders zijn onversneden bad guys; hij heeft, zoals wij allemaal in onze wraakzucht, het gelijk aan zijn kant.

Dit is de universele kant van het verhaal, die nu nog net zo werkt als in 1844.

De aanloop tot de bewerking van Monte Cristo vond plaats in 2002. Pim Fortuyn was vermoord, nadat hij het boegbeeld was geworden van vrijwel alles wat er klaarblijkelijk aan ressentiment in de Nederlandse samenleving aan het smeulen was. Dat ressentiment heeft sindsdien alleen maar verder om zich heen gegrepen. Zoals Abram de Swaan schrijft: 'De kwaaiigheid was altijd al de grondstemming van de rechtse rafelrand. Ze hoorde in de sfeer van kapsalons en beursberichten, bij dasspeld en bretels, en bij 'nog één glaasje dan'. Maar dat milieu bestaat nauwelijks nog. Nieuw is, dat een even onbestemd ressentiment zich heeft verspreid over de bevolking, achterdochtig, hardleers en vol verwijt. Dat gebeurt nu in vanouds linkse kring, net zo goed als bij de voormalige middenmoot en aan de gewezen rechterkant.' (De Volkskrant 25-02-'06) De rancune richt zich tegen de overheid, de politiek, Europa, de media, de vernieuwers, en wat niet al. De Swaan schrijft haar toe aan de teloorgang van de ideologieën. We zijn niet langer opgenomen in een levensbeschouwelijke context die onze politieke keuzes bepaalt. We moeten het zelf uitzoeken. De onzekerheid die dat met zich brengt, maakt kwaadsappig.

Er is op veel meer dan alleen het politieke terrein sprake van wraakzucht. Neem het verkeer. Hoe vaak leidt een kleine fout niet tot de redeloze behoefte tot afstraffing? Alsof niet iedereen wel eens een fout maakt. Of neem, extremer, de agressie tegen ambulance-personeel als men meent dat de 'aanrijtijd' is overschreden. Alsof het geen voorrecht is dat er überhaupt een ambulance komt. Of de vader die de leraar wel eens een lesje zal komen leren, omdat zijn zoon een onvoldoende heeft. Of de gescheiden moeder, die haar vroegere partner de kinderen onthoudt.

We lijken niet meer in staat het leven te nemen zoals het komt. Wrokkig staan we in ons recht, op onze strepen, met het gelijk aan onze kant en vervloeken alles en iedereen wiens schuld het zou kunnen zijn. We worden er niet mooier op.

Wraakzucht mag dan een oergevoel zijn, beschaving tracht oergevoelens te kanaliseren.

Tegen deze achtergrond gelezen, valt in De graaf van Monte Cristo vooral op, dat de wraak zelf nooit ter discussie staat. Monte Cristo vraagt zich af of hij te ver gaat, of hij zich niet ten onrechte op de plaats van de wrekende God stelt, maar nooit of hij ook had kunnen afzien van zijn wraak. Terwijl, o ironie, het onrecht dat zijn vijanden hem hebben aangedaan, hem ook zijn voorspoed brengt. Eenmaal uit de gevangenis ontsnapt, ligt de wereld voor hem open. Niets staat hem in de weg om zijn toekomst te omarmen. In plaats daarvan bijt hij zich vast in zijn wraak.

Mij trof in het verhaal van Edmond Dantès zijn snelle ontwikkeling van premodern mens, uit een min of meer landelijke achtergrond (al is dat bij hem de zee), tot moderne stedeling. Die ontwikkeling zet in als hij in de gevangenis leert dat de aarde om de zon draait in plaats van andersom. Hier begint Dantès' 'verlichting', zoals in de geschiedenis de Copernicaanse revolutie de ontwikkeling naar de Verlichting inleidt. Ook letterlijk wordt de duisternis van zijn kerker verlicht door het lampje dat zijn leraar Faria heeft gemaakt. De Werdegang van Edmond Dantès is te lezen als de ontwikkelingsgeschiedenis van de moderne mens. Hij wordt uit zijn traditionele context gelicht. Hij raakt zijn verleden, zijn familie kwijt. Het leven dat voor hem bestemd was, met de vaste gegevens van beroep, huwelijk, voortplanting en tenslotte dood, wordt door de war geschopt. Hij wordt sociaal en geografisch mobiel. Hij wordt op zichzelf teruggeworpen; het belang van zijn bestaan lijkt niet verder te strekken dan zijn eigen leven tussen geboorte en dood. Er is geen erf, er is voorouder noch nakomeling die hem bindt, er is alleen hijzelf, als autonoom individu. Hij kiest een nieuwe identiteit; als het hem uitkomt zelfs meerdere identiteiten, om zijn doel te bereiken – een vermogen tot rolwisselen dat de moderne, westerse stadsmens tot grote hoogte ontwikkeld heeft. Tenslotte is Monte Cristo de regisseur van zijn eigen verhaal, zoals wij de regisseur van ons leven zijn. Immers, voorzover het lot – achtergrond, fysieke gesteldheid, aanleg – ons niet in zijn dwingende greep houdt, wordt ons voortdurend gevraagd ons eigen bestaan vorm te geven.

Dumas is zich deze aspecten van zijn roman waarschijnlijk niet bewust geweest. Maar hij leefde precies in de tijd, waarin de ontwikkeling van de moderne mens zijn beslag kreeg. De verstedelijking, gevolg van de industrialisatie, nam een grote vlucht. De emancipatie, door het humanisme ingeluid, ontwikkelde zich vanaf de Franse revolutie stormenderhand. Achtereenvolgens maakten de burger, de

arbeider, de slaaf en de vrouw zich vrij en verwierven mondigheid. Een nieuwe omgang met geld kreeg gestalte. De informele ruilhandel van goederen en diensten die mensen aan elkaar verplichtte en dus verbond, werd geformaliseerd door betaling in geld. Geld werd een middel tot onafhankelijkheid. In de periode van 1789 tot 1848 werd de moderne, westerse mens geboren.

Naar mijn gevoel leven wij anno 2007 aan het eind van de ontwikkeling die in Dumas' tijd inzette. Onlangs is de magische grens gepasseerd, dat er wereldwijd meer mensen in de stad dan op het platteland leven. Wij zijn mondiger dan ooit. We hebben meer rechten verworven dan wie ook ooit in de geschiedenis, een enkele monarch daargelaten. (Maar wie veel rechten meent te hebben, denkt ook snel dat hem onrecht gedaan wordt.) We zijn rijk en goed geïnformeerd. We hebben – vaak tegen wil en dank – zeggenschap over kwesties van leven en dood. We mogen ons eigen bestaan inrichten zoals we willen. Maar we zijn ook teruggeworpen op onszelf. Wij zijn verantwoordelijk voor ons eigen geluk. We *mogen* niet alleen zelf keuzes maken, we moeten wel. En de mogelijkheden zijn onbegrensd. De wereld ligt voor ons open. De Graaf van Monte Cristo, dat zijn wij. Onze toestand is ondraaglijk.

Hoe weten wij, dat de keuzes die we maken, de juiste zijn? Zitten er tussen de talloze mogelijkheden die we niet kiezen, niet veel betere? Het juk van de vrijheid is een last op onze schouders.

Sommigen gaan op zoek naar de grenzen, beulen zich af in extreme sporten, halen gevaarlijke stunts uit, maken reizen naar barre oorden. Sommigen proberen zoveel mogelijk keuzes uit en buitelen, bijvoorbeeld, van de ene relatie in de andere. Anderen wenden zich opnieuw tot een hogere macht, tot God, om de regie over te dragen. Voor velen is de ontredde bron van wraakzucht – de schuld van falen en tegenslag moet immers wel bij iemand anders liggen. Achteromkijken is veiliger dan de toekomst in al haar ongewisheid omarmen.

Proloog

Parijs. Bal ten huize van de Morcerfs.

Fernand Dames en heren, lieve vrienden! Het is mij een eer u ten langen leste te mogen begroeten op het verlovingsfeest van onze Albert met zijn lieve Valentine. Bange weken liggen achter ons. We hebben ons moeten afvragen of het ooit nog zover zou komen. U weet het allemaal – het ging als een lopend vuurtje door Parijs: Albert werd vorige maand in Civitavecchia ontvoerd. We hoorden niets. Geen teken van leven, noch van hemzelf, noch van zijn ontvoerders. Rouw heerste al in ons huis. Het is dan ook een onuitsprekelijke vreugde om hem weer heelhuids bij ons te hebben. Dat hij is vrijgelaten, danken wij aan de bemiddeling van iemand die, tot mijn spijt, nog niet aanwezig is, maar die wij hopen vanavond nog te begroeten: de graaf van Monte Cristo. Graag drink ik nu met de aanstaande schoonvader van mijn zoon: op de gelukkige verbintenis tussen onze kinderen! Villefort, op hun voorspoed!

Ze klinken.

Hermine Monte Cristo? De graven van Monte Cristo? Nooit van gehoord
Héloïse Toscaans, zegt men. Hij schijnt niet onbemiddeld te zijn, dus hij zal zijn titel wel onlangs hebben aangeschaft.

Hermine Dat zijn de ergsten
Héloïse Jij weet er alles van

Hermine Helaas

Héloïse Je hebt Lucien tenminste nog. Is hij er?

Hermine Daar staat hij *Lucien groet van afstand*

Valentine Meneer Debray, u werkt toch op het ministerie, weet u niet wie hij is, die 'graaf van Monte Cristo'?

Lucien Hij schijnt puissant rijk te zijn. Hij heeft een palazzo in Florence, een jacht, hij bezit in Contantinopel een...

Valentine Ik vraag toch niet wat hij heeft! Ik vraag wie hij is!

Lucien Het een zegt veel over het ander.

Villefort Niets, Morcerf, hoegenaamd niets. Geen spoor. Niet in Toscane, niet in Napels, nergens. De graaf van Monte Cristo bestaat niet.

Fernand Hij heeft mij laten weten dat hij komt.

Villefort Ik zou op mijn hoede zijn, als ik jou was.

Fernand Waarom? Zonder hem weet ik niet wat er met Albert gebeurd was.

Villefort Precies

Fernand Wat bedoel je?

Villefort Als hij de hele ontvoering in scène heeft gezet? Is dat al bij je opgekomen?

Danglars Een eigenaardig individu, die Monte Cristo

Lucien U kent hem?

Danglars Nog niet, maar dat zal niet lang op zich laten wachten. Al moet ik u bekennen dat ik niet naar de ontmoeting uitzie.

Lucien Niet? Naar wat ik heb gehoord, zou u op zijn minst beroepshalve in hem geïnteresseerd moeten zijn! Hij heeft een enorm fortuin, zegt men.

Danglars Dat moet wel. Ik heb zojuist een brief aangaande zijne excellentie de graaf van Monte Cristo ontvangen. De grappigste brief van mijn hele carrière, ik kan niet anders zeggen. Thomson & French, bankiers te Rome, verzoeken mij meneer van Monte Cristo een onbeperkt krediet te verlenen!

Lucien Onbeperkt?

Danglars Onbeperkt! Hebt u ooit zoiets gehoord? Ze hebben wel gevoel voor humor bij Thomson & French, dat moet ik ze nageven.

Lucien Nee, nu begrijp ik dat u niet naar de kennismaking uitziet

Danglars Een onbeperkt krediet op naam van een avonturier als Monte Cristo! Stelt u zich voor: een man met connecties onder bandieten en piraten

Lucien Bandieten en piraten?

Danglars Hoe heeft hij anders de jonge Morcerf vrij gekregen?

Lakei Mijnheer de graaf van Monte Cristo

Albert Daar bent u! Welkom in Parijs. Heeft u een goede reis gehad? Ik ben zo blij dat u hebt willen komen – u weet hoe mensen zijn: boze tongen beweren al dat ik mijn ontvoering verzonnen had, maar nu heb ik u als getuige! Mag ik u mijn ouders voorstellen? Dit is mijn

vader, mijnheer de graaf de Morcerf. Papa, de graaf van Monte
Cristo
Fernand Mijnheer, het is mij een eer u te ontvangen en u persoonlijk te
bedanken voor uw bemoeienis met onze zoon
Albert En dit is mijn moeder
Monte Cristo Mevrouw...

flash back

Eerste deel

Scène 1

Mercedes Ik wacht op hem. Op Edmond. God, heb ik op hem gewacht. Dat ik er buikpijn van had. Een zeemansbruid moet kunnen wachten. Ik wacht op hem. Hij komt terug van Smyrna. Hij is stuurman op de Farao.

Morrel Gouden handel, de tapijthandel.

Mercedes Hij had er al moeten zijn

Morrel Het weer is goed. Het schip zal vandaag wel binnenlopen.

Fernand Mercedes met je mooie ogen, dat is toch geen leven, al dat turen over zee. Kijk naar mij! Waarom kijk je niet naar mij? Hé, prinses!

Mercedes Ik kijk naar je

Fernand Maar je ziet me niet

Mercedes Wel

Fernand Nee, jij ziet dingen die er niet zijn. Edmond Dantès. Jij ziet alleen Edmond Dantès. Maar waar is Edmond Dantès?

Mercedes Hij is onderweg

Fernand Terwijl ik hier ben, bij jou, altijd bij jou, altijd trouw

Morrel De Farao heeft onderweg een andere haven aangedaan. Maar dat weten zij niet. Dat weet alleen een enkeling in Parijs. Een enkeling die kan zwijgen.

Stilte.

Valentine Ja?

Morrel Onderweg naar Marseille doet de Farao Elba aan. Het is februari 1815, Napoleon Bonaparte maakt zich op om terug te keren in Frankrijk. Er wordt gewacht op zijn bericht, dat een getrouwe aan boord van het schip in Porto Ferrajo ophaalt. Zo draait het grote rad van de geschiedenis, in beweging gebracht door de kleine, naamloze mens. De Keizer is de enige die rechtvaardigheid in Frankrijk kan waarborgen. Vrijheid, gelijkheid en broederschap zullen onder Bonaparte zegevieren.

Danglars Goddank! Grond onder de voeten. Ze zeggen dat je zeebenen krijgt. Ik niet. Vijf jaar ben ik scheepsboekhouder bij Morrel en zoon. Ik hang niet meer spugend overboord, dat niet, maar ik hou er niet

van.
 Leclère is dood. Onze kapitein.

Morrel En de lading? Is de lading in orde?
 Danglars Hij was al niet goed, we varen toch uit en hij wordt doodziek.
 Binnen een dag was hij er geweest.

Morrel Moge hij in vrede rusten.
 Danglars Voorzover een mens op de zeebodem in vrede rusten kan
 Morrel En Dantès?
 Danglars Onze Edmond? Buitengewoon. Hij nam het bewind over alsof hij er
 op had gewacht. Hij is ervoor geboren. Alle maats hebben hem
 hoog. Ze rennen voor hem nog harder dan voor de oude Leclère.
 En als hij in Porto Ferrajo in zijn eentje van boord gaat en de rest
 verbiedt te passagieren, dan is er niet een die er toch tussenuit
 piept.

Morrel Porto Ferrajo?
 Danglars O, ik dacht dat u dat wist
 Morrel Porto Ferrajo? Elba? Hoe zou ik dat weten? Ik weet niet beter dan
 dat Livorno de laatste haven was. Wat zou een schip van mij op
 Elba moeten?

Danglars Ik dacht dat het iets tussen u en Leclère was
 Morrel Van Leclère misschien, maar ik weet nergens van.

Edmond Gecondoleerd, meneer Morrel.
 Morrel En jou zal ik dan maar gelukwensen
 Edmond U weet het al?
 Morrel Wat?
 Danglars Hij gaat trouwen, de schooier
 Morrel Gefeliciteerd, dat is mooi nieuws, Edmond.
 Edmond En jij, Danglars, wat ga jij doen?
 Danglars Ik ben vrij als een vogel in de lucht
 Edmond Wordt er niet op je gewacht?
 Danglars We kunnen niet allemaal de rol van jonge minnaar spelen. Ik ben
 op mijn best als eeuwige vrijgezel, een komisch personage.

Morrel Beter dan de schurk, Danglars. Als je ons nu wilt verontschuldigen?
 Ik wil de nieuwe kapitein van de Farao graag even onder vier ogen
 spreken.

Edmond Kapitein van de Farao?
 Morrel Ja, natuurlijk.

Edmond Meneer Morrel, ik...

Morrel Dat komt toch goed uit, nu je trouwt

Edmond Geweldig!

Morrel Niemand kent het schip zo door en door als jij. Ik heb alle vertrouwen in je.

Edmond Er is alleen één ding: ik moet u om verlof vragen. Ik moet naar Parijs

Morrel Dat is in orde

Edmond Kapitein Leclère vroeg mij in zijn plaats naar...

Morrel Sommige dingen hoeft niet iedereen te weten

Edmond Ik moest een brief ophalen en nadere orders afwachten

Morrel En dat heb je gedaan

Edmond Ja.

Morrel En nu moet je naar Parijs?

Edmond Ja

Morrel Zwijg erover, Edmond. Dat wij het erover hebben is al riskant. Wanneer ga je?

Edmond Zo gauw mogelijk, zodra we getrouwd zijn.

Mercedes Wat zijn dat voor streken? Ik zit hier te wachten. Je zou blijven en nu moet je weer naar Parijs. Wat moet jij in Parijs? Ik heb hier mijn verplichtingen. Nee, ik ga niet mee, ik kan niet mee. En blijf met je tengels van me af. Dat had je eerder moeten bedenken. Los het maar op in Parijs. In elk stadje een ander schatje – leer mij zeelieden kennen. Ik ga niet met je trouwen. Ik zie ervan af. Ik ben het spuugzat. Ga weg!

Edmond Mijn grote liefde. Met haar ga ik oud worden.

Mercedes Waar ga jij heen? Heb ik gezegd dat jij weg kon gaan?

Danglars Jaja, de duivel schijnt op de grote hoop.

Fernand Soms droom ik ervan hoe mijn mes tussen iemands ribben glijdt

Danglars Je bent een gevoelsmens, Fernand, dat is onverstandig.

Fernand Ik ben wie ik ben, en dat zal een boekhouder als jij nooit begrijpen.

Danglars Rekenen lost alle problemen op.

Fernand Mijn problemen zijn van vlees en bloed.

Danglars Dus is bloed ook de oplossing?

Fernand Ja

Danglars Je vergist je, Fernand. Rekenen moet je. Rekenen en schrijven.

Danglars geeft Fernand een brief.

Fernand *leest moeizaam* 'Aan de Officier van Justitie. Hierbij meld ik, een vriend van Troon en Vaderland, dat Edmond Dantès, stuurman van de Faraon van Rederij Morrel, in zijn bezit heeft een... missive?

Danglars Dat is een brief

Fernand ... aan het bonapartistisch comité in Parijs, hem in Porto Ferrajo op Elba ter hand gesteld door de Usurpator. Betreffende missive bevindt zich ofwel aan boord van het schip, ofwel op de schuldige zelf.'

Danglars Dat is smeerlapperij

Danglars Is het geen smeerlapperij dat de een alles krijgt zonder er iets voor te hoeven doen en de ander niks, hoe hij zich ook inspant?

Fernand Dat is wat de voorzienigheid met je voor heeft

Danglars Ja, dat moet wel. Aan de andere kant: de voorzienigheid heeft ons ook ons verstand gegeven. En waarvoor? Om er ons voordeel mee te doen. Maar nee, je hebt gelijk. Wat de voorzienigheid aan smeerlapperij uithaalt, is heel wat anders dan onze eigen smeerlapperij. *hij gooit de brief weg en gaat af.*

Fernand raapt de brief op

Fernand Beter dan een mes. Zoals een mes tussen de ribben glijdt, zo glijdt het papier door de brievenbus. Je handen blijven schoon. Ze houdt van mij. Dat weet ik. Alleen: zij snapt dat nog niet. Ze houdt van mij. Dat kan niet anders. Wij zijn voor elkaar bestemd. Hij maakt haar in de war, dat is alles. Toch blijft het een rotstreek. Typisch Danglars. Typisch zo'n gluiperige boekhouder. Alles uitrekenen, de goeie woorden gebruiken. Zo loop ik te denken, met die brief in m'n hand en zonder erg loop ik de kant van het Paleis van Justitie op. Ineens denk ik: ik doe dit niet. Dit is niks voor mij. Ik ben een man. Ik heb kloten aan mijn lijf. Ik heb mijn trots. Ik ga niet als een valse kantoorklerk, als een achterbaks wijf – Op dat moment komt Dantès het stadhuis uit. Hij roept me, met die stem van hem:

Edmond Hé, Fernand! Kom je vanavond?
 Fernand Ik vraag waar, hoezo?
 Edmond Op ons feest, ons verlovingsfeest!
 Fernand En hij wijst: komt er net een loopjongen het stadhuis uit met een aankondiging, maakt de vitrine open, hangt dat papier d'r in. Morgen. Morgen trouwen ze. Ik zeg: gefeliciteerd, tot vanavond.

Scène 2

Feest. Villefort met twee agenten op. Edmond wordt gefouilleerd.

Villefort Dantès, Edmond
 Edmond Ja, dat ben ik
 Mercedes Wat is dit?
 Villefort Waarschijnlijk niets meer dan een onderzoek
 Mercedes Dit is een feest!
 Villefort Dat is ons niet ontgaan, juffrouw. Het spijt me u te moeten storen, als het enigszins kan zijn wij direct weer weg.
 Agent Meneer de Villefort

Villefort neemt envelop aan, ziet het opschrift

Villefort Ontruim het lokaal. Ik wil de verdachte onder vier ogen spreken. Wie weet van het bestaan van deze brief?
 Edmond Eh... Ik. De afzender. U natuurlijk.
 Villefort U bent zich ervan bewust wie de afzender is?
 Edmond De Keizer
 Villefort De heer Bonaparte kan zich niet langer op die titel beroemen. U doet er goed aan daar rekening mee te houden. De politieke situatie is gewijzigd, meneer.
 Edmond Neemt u me niet kwalijk, maar daar weet ik niks van, van politiek. Ik weet wel, dat is stom, maar ik hou het niet bij. Ik ben drie maanden weg geweest, naar Smyrna, ik ben stuurman op de Farao – kapitein, net geworden.
 Villefort De geadresseerde, weet die dat hij deze brief kan verwachten?
 Edmond Dat weet ik niet. Ik ken hem niet.
 Villefort U kent hem niet, maar u zou de brief wel bezorgen?
 Edmond Ja

Villefort   Waarom? Waarom in 's hemelsnaam? U staat op het punt van trouwen, u hebt een goede betrekking, het leven, zou ik zo denken, lacht u toe. U bent, zegt u, niet politiek geïnteresseerd en u loopt met zoiets rond.
Ik vraag u nogmaals: wie weet van deze brief af?

Edmond   Wat ik u net zei, ik, de heer Bonaparte, u.
Villefort   Toch heeft iemand u aangegeven. Kijkt u maar. *laat de aangifte zien* Iemand heeft ons op de hoogte gebracht van het feit dat u deze brief had

Edmond   Wie?
Villefort   Ik vraag het u.
Edmond   Ik heb geen idee. Niemand weet ervan.
Villefort   Dus niemand heeft de brief gezien.
Edmond   Nee.
Villefort   U heeft er niet over gesproken?
Edmond   Nee
Villefort   Weet u waar hij bezorgd moet worden?
Edmond   Ja, in de Rue Coq-Héron nummer 13, bij de heer Noirtier
Villefort   Ja, ja!
Hoort u eens, ik wil u graag terwille zijn – een bruidegom aanklagen, dat staat mij eerlijk gezegd tegen. Daar komt bij: anonieme aangiftes hebben iets onaangenaams – een officier van justitie heeft ook zijn eergevoel. Ik stel u voor het bewijsmateriaal te vernietigen. Daar zult u geen bezwaar tegen hebben, toch?

Edmond   Nee, meneer, natuurlijk, integendeel, dankuwel! Ook namens mijn verloofde, dankuwel.

Villefort   U moet mij beloven dat u strikt zwijgt over wat hier is voorgevallen, anders krijgen wij allebei problemen, dat begrijpt u. Zegt u er niets over.

Edmond   Natuurlijk, ik zwijg als het graf, dat beloof ik.
Villefort   Ik vind het erg vervelend, maar ik moet u meenemen naar het Paleis van Justitie voor een nadere verklaring.

Edmond   Kan dat niet hier?
Villefort   Helaas moet het proces verbaal daar opgemaakt worden
Edmond   Maar kan ik dan niet morgen komen? Morgenmiddag? Of 's ochtends vroeg?

Villefort Nee, hoezeer het mij ook spijt, ik moet u nog even aan uw bruid onthouden – ik zal erop aandringen dat men u snel afhandelt. Het is maar een formaliteit, tenslotte.

Villefort À dieu.
Hij of ik?
Heb ik een keus?
Nee. Hier is het noodlot aan het werk.
Stel je voor! Wat staat er niet op het spel! Stel je voor dat iemand anders die brief gevonden had! Stel je voor dat iemand anders wist aan wie hij gericht was! Nu! Nu ik zover ben gekomen! Een positie in de magistratuur met ruime perspectieven, in dienst van de koning. Net verloofd met een meisje uit onze kringen. Hoe ik mij heb moeten bewijzen! Wat het mij gekost heeft voor ik vertrouwd werd.
En nu, nu ik eindelijk dacht: ik ben er, scheert het onheil weer rakelings langs. Maar ik ben ontsnapt.
Gelijkheid! Gerechtigheid! Dromen zijn het. En hoeveel bloed is ervoor vergoten... Voor dromen.
Recht, de regels waarlangs wij onze daden meten, dat bestaat. Maar gerechtigheid? Nee.
Zijn wij gelijk, deze zeeman en ik? Nee. Ik sta boven hem. Ik ben degene die zijn geluk tegen het mijne mag wegen. Ik laat het zwaard op zijn hoofd neerkomen. Niet het zwaard van gerechtigheid. Het zwaard van het noodlot. Hij of ik?

Scène 3

Mercedes Hij is verdwenen. Hij zou meteen terugkomen. Het ging alleen om een verklaring, zeiden ze. Hij komt niet. Die avond niet. 's Nachts niet. De volgende ochtend niet. Ik ga naar het Paleis van Justitie. Hij is er niet. Hij is er ook niet geweest, zeggen ze. Bij de politie weten ze niks. Ik ga alle kroegen van de hele stad af. Niemand heeft hem gezien. Ik ga terug naar het Paleis van Justitie om die Villefort te spreken. Ik wacht hem op, want ik word niet toegelaten. Hij weet nergens van, zegt hij. Ja, dat Edmond is binnengebracht voor een proces verbaal. Maar daarna?

Villefort Wat naar voor u, juffrouw... Ik zal navraag doen. Mocht ik inlichtingen krijgen, dan laat ik het weten.

Mercedes Ik hoor niks.

Edmond *roept off stage* Is daar iemand?
Hoor u mij? Is daar iemand?

Morrel Villefort geeft jou geen inlichtingen. Ze laten hem niet gaan.
Edmond Hoor iemand mij?
Er is een vergissing gemaakt!

Morrel Zeker niet nu de Keizer uit ballingschap ontsnapt is en optrekt naar Parijs.

Edmond Ik moet een verklaring afleggen. Ik moet naar het Paleis van Justitie!

Mercedes Wat heeft Edmond met de Keizer te maken?

Edmond Ik moet terug! Hoor iemand mij? Ik moet trouwen.

Morrel Hij heeft het je niet verteld?

Mercedes Ik weet nergens van.

Morrel Hij zou een brief bezorgen. Een brief van de Keizer aan het bonapartistisch comité.

Mercedes Waarom? Waarom in 's hemelsnaam?

Fernand Ik heb zeeëgels voor je meegebracht

Mercedes Ik heb geen trek

Fernand Prinses, je moet eten, als je niet eet word je ziek

Mercedes Ik ben al ziek

Fernand Straks komt ie terug en wat vindt ie? Vel over been. Dat is niet wat een man nodig heeft als ie thuis komt

Mercedes Laat me met rust

Fernand Je hebt mij toch voor de tussentijd?

Mercedes Ga weg

Edmond Het is wel zomer. Het is zomer. Als je naar buiten kon kijken. Als er iemand was. Als je kon praten. Wie je was. Bent. Als je kon zwemmen. Als je schoon was. Als je een stuk brood had, wit, knapperig brood dat ze net uit de oven haalt. Op tafel staat soep en ze legt het brood op tafel en je gaat zitten en je trekt die kom soep naar je toe en je ruikt wat er in zit en je breekt een stuk van het brood en dat doop je in de soep en –

Morrel Rederij Morrel is ernstig gedupeerd door de afwezigheid van de kapitein van de Farao. Het schip had al in Malaga moeten zijn.

Villefort En wat kan ik daarin voor u betekenen, Morrel?

Morrel Dantès is in uw aanwezigheid gearresteerd

Villefort Hoe is zijn naam, zegt u?

Morrel Dantès, Edmond Dantès.

Villefort Daar staat mij niets van bij. O, wacht eens – is dat niet die jongen die op zijn verlovingsfeest aangehouden werd?

Morrel Die is het. Hij had een brief bij zich van Zijne Majesteit de Keizer. Toen was dat een misdaad, nu zou het een verdienste zijn.

Villefort Inderdaad, nu weet ik het weer. Nee, die is uiteraard vrijgelaten. Is hij niet bij zijn mooie bruidje teruggekeerd?

Morrel Nee

Villefort Een zeeman, hè?

Morrel Dantès breekt zijn woord niet.

Villefort Hoe het zij: wij hebben hem niet.

Edmond Ik ben Edmond Dantès. Ik ben tweeëntwintig, nee, ik ben drieëntwintig jaar, geboren in Marseille op 23 juli 1795. Ik ben 1.93. Ik heb de lagere school doorlopen. Ik ben stuurman op de Farao van Rederij Morrel en zoon in Marseille. Ik ben in ondertrouw met Mercedes Garcia. Ik ben Edmond Dantès. Ik ben drieëntwintig jaar, geboren in Marseille op 23 juli 1796.

Mercedes Het leger in?

Fernand Mijn hele lichterding wordt opgeroepen

Mercedes Waar moet je heen dan?

Fernand Naar Lyon. Verder weet ik nog niks

Mercedes Wanneer?

Fernand Morgen

Mercedes Zorg dat je terugkomt

Fernand Ik kom terug

Edmond Als de salamander in je oor kruipt en het voor je ogen vol met vleugelen slaat, dan, ja, dan trekt de boze aan je voeten, dan walmt het roet. Hoed je voor het duister van de vlammen, zie niet op naar de weerschijn, neem geen bete van zijn brood en adem zijn lucht niet. Want veel groter is de nacht dan de schaduw. De grote bok

slaapt nimmer in het bos op het lichte pad. Waar de slang zich heft, is hij nabij. Denk om je kruis! Denk om je kruis!
 God, Vader, zorg dat ik niet gek word.
 Jajajaja. Het water. Van achter en van voren, wie hebben we verloren en de trommel slaat de donder tot het knapt. Jajajaja.
 Pater noster, qui es in caelis, sanctificetur nomen tuum, adveniat regnum tuum

Allen Pater noster, qui es in caelis, sanctificetur nomen tuum, adveniat regnum tuum

lemand 1 Wacht even, hoor
 lemand 2 Ja?
 lemand 1 Waar is hij dan?
 lemand 3 Edmond?
 lemand 2 Ja
 lemand 3 'Verdwenen'
 lemand 1 Ja, maar waarheen? Hij is toch ergens heen verdwenen?
 lemand 4 Naar het eilandje If. Daar staat een oud fort. Het Château d'If
 lemand 2 En waar is dat dan, dat eilandje?
 lemand 4 Voor de kust bij Marseille. Je ziet het vanuit de stad liggen.
 lemand 3 Het fort wordt gebruikt als gevangenis. Er zitten van oudsher vooral gewetensgevangenen. Protestanten, oproerkrakers, vijanden van de troon.

lemand 1 Dus hij zit vlakbij?
 lemand 4 Hij zit vlakbij.

Edmond Ik weet het niet meer. Ik weet niet of ik het vandaag al gedaan heb. Ik dacht dat ik het gedaan had. Maar misschien was dat gisteren. Of ben ik het gisteren vergeten. Gisteren wist ik het ook niet. Ik weet het niet meer. Wat is beter? Toch nog doen of maar niet meer doen? Hoe vaak heb ik nou zo al gestaan? Het komt doordat ik niet slaap. Als ik zou slapen, dan wist ik het. Maar omdat ik niet slaap, kan ik het niet onthouden. Dan denk ik: heb ik het nou gedaan, vandaag? Of niet? En als ik denk van niet en ik zet er nog een, dan denk ik ja: maar als ik er nou nog een zet, dan heb ik een dag geteld die er niet was. Maar als ik een dag oversla, dan weet ik het ook niet meer. Ik moet het niet doen. Ik moet het niet meer doen. Dan slaap ik ook beter. Want dan hoef ik niet te piekeren of ik het

nou wel of niet gedaan heb. Die van vandaag heb ik nog niet gezet.
Die doe ik nog. Of had ik die nou al gedaan?
IK MOET ERUIT! IK MOET ERUIT! IK MOET ERUIT!
God in de hemel die op mij neerziet. Geef mij de kracht en de
standvastigheid, laat mij toe in uw heerlijkheid. Amen.

Scène 4

Faria Sst, m'n zoon! Eet en drink.
Edmond Nee! Laat me gaan, laat me gaan! Ik wil niet, ik wil niet meer.
Faria Je moet. Het is nog geen tijd om te sterven.
Edmond Voor mij is het tijd
Faria Voor Hem niet
Edmond Hij is mij vergeten
Faria Numquam desperare. Nooit wanhopen. Hij vergeet niemand.

Faria verdwijnt.

Edmond Is daar iemand? Daar was toch iemand? Er was iemand. Een mens.
Faria Mijn zoon, terug in het leven
Edmond Wie bent u?
Faria Ik ben Pater Faria. Gevangene nummer 27.
Edmond Ik heb al zo lang niemand gezien.
Faria Het had niet veel gescheeld of je had nooit meer iemand gezien
Edmond Ja
Faria Ik was op weg naar buiten, hoopte ik. God heeft me naar jou gestuurd.
Edmond Hebt u die gang alleen gegraven?
Faria Ik ben er vijf jaar elke nacht mee bezig geweest.
Edmond Hij zit hier veel langer dan ik, maar hij is volkomen ongebroken
Faria Wat je verdragen kunt, kun je verdragen en wat je niet verdragen kunt, daaraan komt vanzelf een eind.
Edmond Hij maakt papier van oude hemden, inkt van roet en water, pennen van visgraten. Hij kent boeken uit zijn hoofd. Hij spreekt acht verschillende talen.
Faria Waarom bent u gevangen gezet?
Edmond Men vond dat ik opruiende geschriften had verspreid. En jij?

Edmond Hij hoort me uit. Of ik vijanden had. Rivalen. Bij elke vraag staat het me scherper voor de geest. Wie het was. Wie het zijn.

Faria Bij wie moest je die brief van de Keizer bezorgen?

Edmond Bij ene Noirtier in Parijs

Faria Bij Noirtier!

Edmond Kent u hem?

Faria Pleitbezorger van burgerrechten, voorvechter van vrijheid, gelijkheid en broederschap. Pas op: ik vertel je hoe hij heet, die vriendelijke officier van justitie van jou: hij noemt zich De Villefort – waar of niet?

Edmond Ja, zo heet hij...

Faria Het is zijn vader. Noirtier is zijn vader. Officieel heet hij Noirtier de Villefort. Stel het je voor, jongen: je bent officier van justitie in dienst van de koning, je wilt vooruitkomen in de wereld, en je vader onderhoudt betrekkingen met de balling Bonaparte. Dat wil je stil houden. Ten koste van alles.

Edmond Niets weet ik. Niets. Ik dacht dat het genoeg was om te weten hoe ik mijn brood moest verdienen. Hoe ik mijn meisje het hof moest maken. Ik dacht dat je niks had aan boekenwijsheid. Alstublieft, pater, leer mij wat u weet!

Faria *alleen* Een zoon, mijn zoon, mijn ogentroost! Wie had dat kunnen denken? God heeft mij een zoon gegeven – meer dan welke priester zich kan wensen. Ik zal hem onderrichten, wat ik weet zal ik hem leren, wat ik niet weet zal ik hem vragen. Ik zal een pedagoog voor hem zijn zoals Plato het voor Aristoteles was.

Faria De revolutionibus orbium caelestium – over de omwentelingen der hemellichamen. Copernicus, 1473-1543. Laten we daar maar eens beginnen.

Edmond De zon komt 's ochtends niet op en gaat 's avonds niet onder. Wij zijn het. Tollend suizen we door het heelal en we merken er niets van. Hoe vaak heb ik op de Farao niet staan sterren schieten, zonder dat ik wist wat ik zag?

Faria Copernicus, Galilei, Newton ontcijferden Gods handschrift.

Iemand 1 Tien uren studie per dag. Een half uur gymnastiek na elke twee uur geestelijke inspanning, dat is het pedagogisch regime van Faria

Iemand 2 Wis- en natuurkunde, filosofie, theologie, de klassieke en moderne literatuur...

Edmond Iemand 3	Biologie en farmacie Kunstgeschiedenis, voorzover dat gaat zonder aanschouwelijk materiaal
Faria Iemand 1	Grieks, Latijn en Hebreeuws Engels en Duits
Iemand 2	Spaans en Italiaans
Edmond	Dat hoeft niet, Spaans en Italiaans heb ik geleerd toen ik op zee was
Faria	Hij is snel van begrip en kan goed onthouden.
Edmond	Alleen die eindeloze gymnastiek!
Faria	Niet zeuren
Edmond	<i>terwijl hij zich opdrukt</i> Stulta est enim, mi Lucili, et minime conveniens litterato viro occupatio exercendi lacertos et dilatandi cervicem ac latera firmandi.
Faria	Vertaal het dan ook maar
Edmond	Het is immers, m'n beste Lucilius, een dwaze bezigheid, die een geletterd man ook allerminst past, om je armen te oefenen en je nek te trainen en je longen te verstevigen. Zelfs wanneer je op een geslaagde manier je overvoeding zult afremmen en je spieren zwellen, zul je nog nooit de kracht en het gewicht evenaren van een prachtig rund. ¹
Faria	Seneca heeft ongelijk. Op een dag zul je me dankbaar zijn.
Edmond	Als we een tweede gang konden graven. Naar de omloop.
Faria	Er loopt een wacht op de omloop.
Edmond	Ik kan hem aan
Faria	Ik ben hier onschuldig gekomen, ik wil hier niet schuldig weg.
Iemand 1	De tijd verstrijkt. Jaar na jaar
Edmond	Het is 26 februari 1829.
Faria	Edmond! Edmond!
Edmond	Hier ben ik. Wat is er?
Faria	Het is zover. Ik ga hier weg. God roept mij tot zich.
Edmond	Nee! Nee, laat mij niet alleen hier! U moet om een dokter vragen. Ik ga om een dokter vragen!
Faria	Zodat ze ons uit elkaar halen en ik in eenzaamheid moet sterven?

---

¹ Seneca, vertaling Ben Bijnsdorp, van www.benbijnsdorp.info/seneca

Edmond En ik dan? Wat moet ik beginnen zonder u?
Faria Numquam desperare. Luister, Edmond, ik heb niet lang meer, dat weet ik. Ik wil dat je een laatste tekst uit je hoofd leert. Mijn nalatenschap.

Edmond U heeft mij al zoveel nagelaten. Alles wat ik heb, heb ik van u
Faria Dit is iets anders. Let op: 'in de hem bekende grotten op het eiland Monte Cristo, onder de twintigste rots, in rechte lijn geteld vanaf de kleine, oostelijke baai, waarin twee openingen zijn aangebracht en waar de schat zich bevindt in de verste hoek van de tweede grot.'

Edmond U moet uw krachten sparen! Ik ken Monte Cristo, ik ben er ontelbare keren langsgereisd. Als daar een schat zou liggen, was hij al lang door smokkelaars of piraten meegenomen.

Faria Luister: deze schat is daar verstopt door een van mijn voorvaders, Cesare Spada. Hij werd in 1498 vergiftigd in opdracht van Paus Alexander VI –

Edmond Rodrigo Borgia
Faria Juist. Na Spada's dood bleek zijn legendarische fortuin verdwenen. Er was een eenregelig testament, waarin hij zijn brevier naliet aan zijn neef. Dat brevier heb ik tenslotte geërfd. Er lag altijd een blanco stuk perkament in. Op een dag, zonlicht streek over het perkament, zie ik dat het beschreven is met onzichtbare inkt. Daar stonden de aanwijzingen die ik je net heb gezegd. De tijd was mij niet gegund om op onderzoek uit te gaan: ik werd in Genua gearresteerd. Jij bent mijn zoon en erfgenaam. Niemand behalve jij weet hiervan. Beloof me, als je vrij komt –

Edmond Als ik vrij kom
Faria Ga naar Monte Cristo en neem wat je toekomt. Beloof me dat je zult leven.

Edmond Ik beloof het.
Faria Mijn grootste zonde heb ik tegenover jou begaan. Ik heb wraakzucht in je hart gezaaid. Je kunt niet vergeten wat je weet. Vergeef hen, Edmond. Kijk naar wat komen gaat en niet naar wat geweest is. Zie het zo: als je vrij komt, en je komt vrij, ligt de wereld voor je open. Je hebt kennis verworven zoals maar weinigen. Onmetelijke rijkdom ligt op je te wachten. Zonder het kwaad dat je is aangedaan, was dat niet gebeurd. Wie zal zeggen welk bestaan te

verkiezen is?
 Neem wat je gegeven wordt.

Edmond Ja, vader

Faria Zeg me dan nu de aanwijzingen van Spada op

Edmond in de hem bekende grotten op het eiland Monte Cristo, onder de twintigste rots, in rechte -
 Vader?

Edmond Ik zit bij hem. Zijn ogen zijn dicht. Hij heeft ze zelf dicht gedaan, zoals je de luiken sluit van een huis waar je weggaat. Buiten wordt het licht. De cipier komt zo.
 Ik ga terug naar mijn cel. Ik neem zijn mes mee. Ik hoor de cipier langskomen. Als hij voorbij is, kruip ik in de gang om te luisteren wat er met Faria gebeurt. De cipier haalt een dokter, de directeur. Het tijdstip van de begrafenis wordt besproken. Vanavond om zeven uur. Dan is het al donker. Vreemd. Ze vragen zich af of er iemand bij de dode moet blijven. Het lijkt ze niet nodig. Ze lachen. Als ze weg zijn, licht ik voorzichtig de tegel van zijn plaats. Ze hebben hem in een zak gestopt.
 Ineens weet ik het. Mijn hart bonkt in mijn keel. Ik heb een droge mond. Had hij toch gelijk, die oude Faria. Numquam desperare. Had hij toch gelijk, met zijn eindeloze gymnastiek.
 Ik haal hem uit de zak en sleep hem naar mijn bed, gezicht naar de muur, deken over hem heen. Ik ga naar Faria's cel. Ik kruip in de zak. Ik neem het mes mee.
 De uren verstrijken. Ik zie het licht afnemen. Er komen twee mannen binnen. Ze pakken me beet, een bij het hoofdeind, een bij mijn voeten. Ze leggen me neer. Op een draagbaar. Wiebelend tillen ze me op en dragen (ze) me de gang op. Het is vandaag 26 – nee, 27 februari 1829. Veertien jaar. Voor het eerst in veertien jaar voel ik ineens de wind. We zijn buiten. Zouden ze de doden hier zonder kist in het graf leggen? Ik begrijp er niets van. Steeds luider hoor ik de zee. Ineens stoppen ze. Een loopt weg en komt weer terug. Hij laat iets zwaars vlak naast me vallen. Het dreunt op de grond. Meteen daarna begint hij mijn voeten vast te binden. Het zware voorwerp wordt op de draagbaar gelegd, ze gaan verder. Geen kist, dat is zeker. Ze dalen af, voetje voor voetje, als van een

steile helling. Dan ineens staan ze stil – ik word heen en weer geslingerd – gejonast...

Scène 5

Rondom de drenkeling staat een groepje mannen.

Matroos 1   Hij zal wel van die Maltezer tartaan zijn die gisteren met de storm op de klippen liep.

Kapitein   Ik ga door naar Bastia, echt waar. We hebben lang genoeg op wind moeten wachten. Ik breng hem niet terug naar Marseille.

Matroos 2   Ook niet als hij geld opbrengt

Matroos 3   Wat moet hij opbrengen?

Matroos 2   Heb je het kanon niet gehoord

Kapitein   Van het fort?

Matroos 2   Ja, er is iemand ontsnapt.

Kapitein   Hoe kan dat nou, hoe ver heeft hij dan wel niet gezwommen?

Matroos 2   Een hele goeie zwemmer, dat is zeker. Maar als je naar de vrijheid zwemt, dan wil je wel

Matroos 1   Jij denkt dat er een prijs op zijn hoofd staat?

Matroos 2   Ja.

Matroos 3   Kijk hoe wit hij is

Matroos 1   Hij is bijna verdronken

Matroos 2   Nee, dat is de kleur van iemand die nooit in het daglicht komt.

Kapitein   Ik geloof er niets van. Voor mij is het een Maltezer zeeman. Ik vaar naar Bastia.

Matroos 1   Je komt niet in het Château d'If als je een brood hebt gejat. Daar zitten alleen verraders, carbonari, bonapartisten

Matroos 3   En die zijn geld waard

Bertuccio   Wie hem verkoopt, wordt de volgende dag niet meer wakker, daar zorg ik voor. Iemand verlinken, dat is het laagste wat je kunt doen

Edmond   Dankjewel

Bertuccio   Waarvoor?

Edmond   Dat je het voor me opnam

Bertuccio   Ik ben Corsicaan, ik heb mijn eer. Verraad is voor kakkerlakken.

Edmond   Toch bedankt

Bertuccio   Vanzelf

Edmond   Wat voor lading heeft de Amélie?
 Bertuccio   Je moet niet teveel vragen, dan weet je ook niet teveel. Wie teveel
                      weet is ongelukkig.
 Kapitein   Tabak, Spaanse wijnen, katoen, buskruit. Waar we de hand op
                      kunnen leggen
 Edmond   Liever geen ontmoetingen met dienaren van de wet?
 Kapitein   Zo is het. Jij hebt gevaren, Maltezer, waar je dan ook gezeten mag
                      hebben. Ik zag het meteen.
 Edmond   Op de koopvaardij. Kunt u mij gebruiken?
 Kapitein   Liever geen ontmoetingen met dienaren van de wet?
 Edmond   Zo is het
 Kapitein   Welkom aan boord

Matrozen, kapitein klaar om van boord te gaan

Matroos 1   Moet je niet mee?
 Edmond   Ik voel me niet lekker, ik ga slapen
 Matroos 1   Man, je weet niet wat je mist. Marseille is geweldig
 Edmond   Ik weet het. De volgende keer
 Matroos 1   Moet ik iets voor je meenemen?
 Edmond   Nee, dankjewel. Veel plezier
 Matroos 1   Dat gaat lukken

Edmond blijft alleen achter

Faria   Marseille. Daar ligt je verleden. Wil je niet gaan kijken?
 Edmond   Zolang ik niks weet, is alles nog mogelijk.
 Faria   En Monte Cristo?
 Edmond   We hebben er een nacht gelegen. Ik ben niet gaan zoeken.
 Faria   Je hebt het beloofd!
 Edmond   Zolang ik niks weet, is alles nog mogelijk.
 Faria   Je bent vrij
 Edmond   Ja. Ik ben vrij

Edmond   Bertuccio! *geeft hem geld*
 Bertuccio   Wat is dat?
 Edmond   Ik wou je bedanken.
 Bertuccio   Je hebt mij al bedankt

Edmond Jawel, maar ik wou je een tastbaar bewijs van mijn dank geven
 Bertuccio Nee. Ik heb je een dienst verleend, Maltezer, niet verkocht.
 Edmond Dat weet ik wel, het is –
 Bertuccio Als jij iets voor mij doet, moet ik je dan ook betalen?
 Edmond Natuurlijk niet
 Bertuccio Waarom wil je mij dan betalen? Waarom is je dank niet genoeg? Ik zal je vertellen waarom. Jij wil boven mij staan. Jij wil geen dankjewel hoeven zeggen. Jij wil vrij zijn en je denkt dat je vrijheid kunt kopen. Jij denkt dat je mij niets meer verplicht bent als je me je geld geeft.

Edmond Je hebt gelijk. Het spijt me.
 Bertuccio Je bent mij niets verplicht, Maltezer. Niemand is iemand iets verplicht. Maar je moet niet denken dat je zonder mij kan. Hier kan niemand zonder de anderen.

Edmond Het spijt me, ik heb je beledigd.
 Bertuccio Ik bied je mijn verontschuldigen aan.
 Bertuccio Verontschuldigen?
 Edmond Het spijt me, zeg ik toch. Ik heb een fout gemaakt. Neem het me niet kwalijk.

Bertuccio Je verontschuldigen zijn me niet genoeg
 Edmond Wat?
 Bertuccio Je verontschuldigen zijn me te weinig. Je hebt mijn eer vertrapt terwijl het mijn eer is, waar jij je leven aan dankt.

Edmond Wat moet je als je mijn verontschuldigen niet moet? Mijn bloed? Daag je me uit?
 Bertuccio Nee, dankjewel. Ik heb genoeg gevochten. Geef me je vertrouwen
 Edmond Mijn vertrouwen?
 Bertuccio Vertel me je verhaal.
 Ik kan zwijgen.

Edmond Mijn verhaal. Wie ik ben. Of wie ik was.
 Bertuccio Ja.

Bertuccio Villefort is dood.
 Edmond Dood? Hoe weet je dat?
 Bertuccio Ik heb hem gekend, Gérard de Villefort. Hij is door deze hand gedood.

Edmond Wat?

Bertuccio Ik heb hem gedood. Het spijt me: ik ben je voor geweest. Ik had net zoveel reden als jij. Hij had de dood van mijn broer op zijn geweten. Mijn broer had in Waterloo gevochten. Het waren chaotische dagen. Bonaparte was verslagen, het koningschap hersteld. Ik zou mijn broer in Marseille ontmoeten, maar ik vond hem niet. Hij was net als jij gearresteerd en 'verdwenen'. Villefort hield vol dat hij hem niet had. Niet veel later hoorde ik, dat mijn broer in de gevangenis zo mishandeld was, dat hij het niet overleefde. Ik verklaarde Villefort mijn vendetta.

Edmond En je vermoordde hem?

Bertuccio Later pas. Ik moest aan mijn schoonzuster denken – als ik hem toen meteen gepakt had, was ik gearresteerd. Wat had zij dan moeten beginnen? Nee, ik heb hem gedood in Auteuil, bij Parijs.

Edmond Parijs?

Bertuccio Hij was nogal van me geschrokken. Dus had hij overplaatsing gevraagd. Ik volgde hem. Op een avond gaat hij naar een buitenhuis in Auteuil, rue de la Fontaine. Sommige dingen vergeet je nooit. Ik denk: lekker stil hier, misschien krijg ik een kans. Blijkt dat hij daar een vrouwtje heeft! En zwanger. Ik klim over de muur en wacht in de tuin.

Bertuccio Uren gaan voorbij. Het is pikkedonker en doodstil. Alleen het geluid van een waterrad verderop hoor je. Tot ineens – *gil*

Bertuccio Daarna wordt het weer stil. Ik denk: ik wacht nog even, misschien komt hij nog naar buiten. En jawel. Hij komt naar buiten. Een kistje onder zijn arm. Hij begint een kuil te graven. Ik denk: nu! Ik steek toe. Wraak gezworen is wraak genomen. Hij zakt in elkaar. Morsdood. Dat je mag branden in de hel terwijl je zwarte ziel als een rat je mond in en uit wandelt!

Edmond Oog om oog, tand om tand.

Hoeveel zat er in?

Bertuccio Het was geen geld

Edmond Wat was het dan?

Bertuccio Het kindje.

Edmond Wat?

Bertuccio Het kindje. Ze was bevallen, zijn maitresse, en hij had het kindje levend begraven. Het was er heel slecht aan toe, maar het bewoog. Ik wikkel het in mijn vest en hou het tegen me aan en omdat het bijna niet ademt, blaas ik het voorzichtig lucht in. Het is een jongen.

Ik heb hem meegenomen naar Corsica, naar Assunta, de weduwe van mijn broer. Ze noemde hem Benedetto. Ze zegt wel eens: 'Als ik mijn man niet verloren was, had ik mijn kind niet gekregen.'

Edmond
Bertuccio
Edmond
Bertuccio
Edmond
Bertuccio

En heb je ooit spijt gehad?
Waarvan?
Dat je een mens vermoord hebt. Dat je bloed aan je handen hebt?
Zie jij bloed aan mijn handen? Ik heb geen bloed aan mijn handen. Wraak wast schoon.
Ik ben nog iets vergeten. Ik heet Edmond Dantès.
Welkom terug, Edmond Dantès.

Scène 6

Iemand 1
Iemand 2
Iemand 1
Iemand 3
Iemand 1
Iemand 3
Iemand 4
Iemand 1
Iemand 3
Iemand 4
Iemand 2

Monte Cristo is een klein eiland. Een heuvel in zee
Berg. Meer een berg, toch?
Het is niet zo hoog, hoor. Niet zo groot ook, zo'n duizend hectare.
Het is begroeid met *maquis*, struikgewas. Bomen zijn er maar weinig
Dus het is er warm
Zeg maar heet
Eigenlijk is het één grote rots.
Ja. Vrijwel helemaal graniet
De *maquis* ruik je voor je voet aan wal hebt gezet – myrte, rozemarijn, lavendel, jeneverbes
Je hoort het eiland ook voor je voet aan wal hebt gezet: de krekels tsjirpen dag en nacht
Weet je wat gek is: 's nachts klinken ze anders dan overdag

De anderen kijken haar aan.

Iemand 3
Iemand 1
Iemand 4
Iemand 1
Iemand 2
Bertuccio

Ja. Heel gek.
Waar ik mee zit –
Nou?
Er zijn helemaal geen grotten op Monte Cristo.
Wat ben jij flauw, zeg. Natuurlijk zijn er grotten op Monte Cristo. Zijn er grotten op Monte Cristo?
Er zijn grotten op Monte Cristo.

Op Monte Cristo. Edmond komt terug. Hij heeft Bertuccio niet in de gaten.

Bertuccio Toch nog een geheim bewaard?
 Edmond Bertuccio!
 Bertuccio Je zou me je vertrouwen geven
 Edmond Man, ik schrik me kapot
 Bertuccio Omdat je een slecht geweten hebt
 Edmond Nee, ik geloofde er zelf niet in
 Bertuccio Waar niet in?
 Edmond Kijk! *laat hem iets van de schat zien*
 Bertuccio Heilige Moeder Gods!
 Edmond Dat bedoel ik
 Bertuccio Ongelooflijk
 Edmond En daar is nog veel meer van
 Bertuccio Van wie is het?
 Edmond Het is van mij
 Bertuccio Hoe kan dat?
 Edmond Het is van mij
 Bertuccio Sinds wanneer?
 Edmond Het is van mij. Ik heb het geërfd van Faria.
 Bertuccio Christus aan het kruis, man. Zit je mij te vertellen hoeveel onrecht en narigheid je overkomen is, heb je zo iets. Meer dan wij allemaal bij elkaar ooit zullen bezitten
 Edmond Je houdt je mond, hè?
 Bertuccio Waarom zou ik dat doen?
 Edmond Omdat ik het je vraag
 Bertuccio Ik vraag jou om je verhaal en je vertelt de helft niet
 Edmond Vanwege je Corsicaanse eer dan
 Bertuccio Hoor eens, Maltezer. Nu het er zo voor staat, wil ik best mijn mond houden, maar niet gratis
 Edmond Toch te koop
 Bertuccio Principes zijn principes: voor wat hoort wat
 Edmond Wat wil je hebben?
 Bertuccio De opvoeding van Benedetto
 Edmond De zoon van Villefort. Is dat alles?
 Bertuccio De rest laat ik aan jou over
 Edmond Ik... Ik ga naar Marseille. Ik wou je vragen mee te gaan. Ik wou je vragen... me te helpen zoeken.
 Bertuccio Het verleden. Je verloofde.

Scène 7

In Marseille

Lord Wilmore *in Engels kostuum met bijbehorend accent* Excuseer – is dit Morrel and son?
Max Dat is het. Ik ben de zoon
Lord Wilmore Ik vertegenwoordig Thomson & French in Rome. Ik zou graag hebben een onderhoud met de heer Morrel senior.
Max Ook dat nog.

Max af, Morrel sr op

Morrel Wat kan ik voor u doen?
Lord Wilmore Mister Morrel? Mijn naam is Lord Wilmore. Ik kom van Thomson & French in Rome
Morrel Wij hebben niet eerder zaken gedaan, meen ik?
Lord Wilmore Dat klopt. Thomson & French heeft mij echter opdracht gegeven enkele schuldbewijzen bij u te incasseren die de bank onlangs van derden heeft overgenomen. De firma vertrouwt op uw reputatie. Morrel en zoon staat bekend om zijn stiptheid.
Morrel U heeft aan mij verleende kredieten overgenomen?
Lord Wilmore Inderdaad
Morrel Voor welk bedrag, als ik vragen mag?
Lord Wilmore Een bedrag van tweehonderdzeventigduizend francs
Morrel De kredieten die deze en volgende maand verlopen
Lord Wilmore Inderdaad. Kunt u uw reputatie gestand doen? Kunt u deze bedragen op de vervaldatum voldoen?
Morrel Meneer, de handtekening van een Morrel is meer dan een kras op het papier. Mijn devies is altijd geweest: betrouwbaarheid is het grootste kapitaal.
Lord Wilmore Wij van Thomson en French zijn daar ten diepste van doordrongen, meneer. Ik hoop dat u zich door mijn vraag niet beledigd wilt voelen. Men hoort nu eenmaal geruchten. Men zegt dat uw huis in moeilijkheden zou verkeren. Is dat zo?
Morrel Een openhartige vraag verdient een openhartig antwoord. Ja, meneer, ik ben bang dat ik uitstel van betaling moet vragen, tenzij

mijn laatste schip nog binnenkomt. De Farao had er al lang moeten zijn.

Lord Wilmore Zijn er geen vrienden op wie u een beroep kunt doen?

Morrel In zaken heeft men geen vrienden, meneer, in zaken heeft men alleen relaties. Nee, ik heb werkelijk alles gedaan wat ik had kunnen doen. Mij is geen vernedering bespaard, als ik het zo mag uitdrukken.

Danglars Een doodgewone dinsdag zit ik in mijn werkkamer en daar wordt Morrel aangediend. Dat is lang geleden. Wat moet hij in Parijs? Wat moet hij bij Baron Danglars, de ouwe Morrel? Citoyen Morrel met zijn liberale ideeën. Met zijn sympathie voor Bonaparte. Geld, dat kan niet anders. Ik ga hem niet ontvangen. Ik kan hem niet ontvangen. Mijn relaties met het hof zijn mij te kostbaar. Jammer. Ik had de *patron* wel in het stof willen zien kruipen. In het stof kruipt hij toch wel: hij stuurt me nog een brief. Hij feliciteert mij met mijn succes als bankier, hij herinnert me fijntjes aan de aanbeveling die *hij* veertien jaar – veertien jaar! – geleden voor mij heeft geschreven en waarmee mijn bankiersloopbaan begonnen moet zijn en vraagt mij, jawel, om een overbruggingskrediet. Ik laat hem antwoorden dat ‘de kredietwaardigheid van het huis Morrel ons op dit moment ontoereikend lijkt om een dergelijke transactie te rechtvaardigen.’

Morrel Zo is het de afgelopen jaren vaker gegaan. Ik sta te boek als bonapartist, mede dankzij een officier van justitie hier in de stad.

Lord Wilmore Gérard de Villefort, is het niet?

Morrel Inderdaad

Lord Wilmore Is hij niet bij een aanslag om het leven gekomen?

Morrel Villefort? Nee hoor, nee, die werkt tegenwoordig in Parijs.

Lord Wilmore Is dat zo?

Max *tegen Lord Wilmore* Neem me niet kwalijk.
fluistert zijn vader iets in het oor

Morrel Mijn hemel! En de mannen?

Max Die zijn gered

Morrel Goddank!

Max Ze zijn opgepikt door een driemaster uit Bordeaux die net is binnengelopen. Kapitein Gaumard is naar het gasthuis overgebracht.

Lord Wilmore De Farao?

Morrel Alle hoop is verloren.

Lord Wilmore Numquam desperare

Morrel Pardon?

Lord Wilmore Nooit wanhopen.

Morrel Ik kan moeilijk volhouden dat ik mij in de beste van alle mogelijke werelden bevind

Lord Wilmore Zou u geholpen zijn als u mij op een later tijdstip kunt betalen?

Morrel Meneer! Uiteraard, maar uw firma heeft toch juist –

Lord Wilmore Dat neem ik op mij. Hoeveel tijd hebt u nodig?

Morrel Voor twee maanden ben ik u enorm dankbaar

Lord Wilmore Ik geef u er drie. Als u voor mij een nieuwe wissel wilt uitschrijven voor 5 september, voor een bedrag van tweehonderdzeventachtig-duizend francs?

Wij zien elkaar de vijfde september om elf uur.

Scène 8

Edmond in vermomming.

Pater Busoni Zuster! Zuster!

Non Eerwaarde vader, waarmee kan ik u helpen?

Pater Busoni Ligt hier een schipbreukeling?

Non Hoe is zijn naam?

Pater Busoni Hij is kapitein van de Farao. Hij heet –

Non U bedoelt kapitein Gaumard?

Pater Busoni Die bedoel ik! Hoe is het met hem?

Non Zo God wil mag hij een dezer dagen naar huis

Pater Busoni Ach, u weet niet hoe goed het me doet dat te horen! Kan ik hem bezoeken?

Non Maar natuurlijk, Eerwaarde! Als u met mij meeloopt

Scène 9

Morrel Vijf september. Het is zover. Alles is in orde. Wat je nodig hebt, ligt in de secretaire.

Wil je ervoor zorgen dat Lord Wilmore met uiterste voorkomendheid wordt bejegend? Hij is de enige die ons geholpen heeft.
 Max U kunt daar zelf het beste voor zorgen
 Morrel Je begrijpt dat ik het jou opdraag. Ik zou het op prijs stellen als je me nu alleen wilt laten.
 Max Ik kan dat niet
 Morrel Max, maak het me niet moeilijker dan het is. Wees de man die ik hoop dat je bent.
 Max We zijn gezond. We leven. We kunnen ergens anders heen gaan. Naar het buitenland. Amerika! Ik vind wel werk
 Morrel Laat me nu alleen
 Max Het is maar geld!
 Morrel Het is mijn naam, Max, onze naam, dat weet je heel goed.
 Max Wat kan mij onze naam schelen? Ik hou van u! Al was u niemand!
 Een gek of een vagebond!
 Morrel Ga.
 Max Nee. Ik doe het niet. Ik doe hier niet aan mee.
 Pater Busoni Volluk! Meneer Max Morrel! Is meneer Max Morrel thuis?
 Morrel Je zult wel moeten. Iemand vraagt naar je. Toe
 Max Die komt wel terug
 Pater Busoni Het gaat om uw vader
 Max Hebt u dit in scène gezet?
 Morrel Ga kijken wat hij wil. Het is nog geen elf uur.
 Pater Busoni Bent u Max Morrel? Meneer Morrel junior?
 Max Dat ben ik.
 Pater Busoni Wilt u dit onmiddellijk aan uw vader geven? Ik heb begrepen dat hij niet ontvangt vandaag. Het is van het grootste belang dat hij het vòòr elf uur krijgt. Kan ik ervan op aan dat u het hem direct geeft?
 Max Ik zal mijn best doen.
 Pater Busoni Dank. Goedendag.
 Max Papa. Er is een brief die ik u direct moest geven.
 Morrel Wat nu dan weer?
 Max Vòòr elf uur.

Moreel maakt de envelop open, haalt er een papier uit

Morrel Voldaan?
 Max Wat is het?

Morrel Ik weet het niet. Ik snap het niet.
 Max Het is uw schuldbewijs aan Thomson & French
 Morrel Ja
 Max U hebt betaald
 Morrel Nee, dat is het juist
 Max Hier staat toch echt VOLDAAN
 Morrel Ik heb niet betaald. Ik heb dat geld helemaal niet.
 Max Dan heeft iemand anders voor u betaald.
 Morrel Wie, Max? Wie?
 Max Ik niet
 Loopjongen Meneer Morrel! Een wonder! De Farao komt binnenlopen.

Scène 10

Bertuccio In de buurt weet niemand iets. Ze kennen haar nog wel, maar waar ze gebleven is? Iemand zei dat ze al jaren geleden vertrokken is

Edmond Mensen verdwijnen niet zomaar
 Bertuccio Ik heb haar biechtvader opgespoord, die wist ook van niets. Ik ben alle kloosters van hier tot Montélimar en van Montpellier tot Grasse afgeweest. En alle bordelen.

Edmond En hij?
 Bertuccio Fernand Mondego werd in 1815 opgeroepen voor het leger. Hij is naar het noorden gegaan en niet teruggekomen. Hij is waarschijnlijk dood.
 Net als jij trouwens.

Edmond Wat?
 Bertuccio Er is op 27 februari 1829 een overlijdensakte opgemaakt van Dantès, Edmond. Ze zijn er in het Château d'If vanuit gegaan dat je verdronken bent.

Edmond Edmond Dantès bestaat niet meer
 Bertuccio Nee. Je wordt niet langer gezocht
 Edmond Ik ben hier klaar. Weet je zeker dat je niet meegaat?
 Bertuccio Ik moet naar huis. Assunta is al maanden alleen met de jongen
 Edmond Je bent niet met haar getrouwd
 Bertuccio Mijn broer wel
 Edmond Die is dood
 Bertuccio Haar eer is de mijne. Jij hebt makkelijk praten. Jij hebt niemand, jij bent vrij
 Edmond Het ga je goed.

Scène 11

Bordeel in Kairo.

Eunuch Heeft u een keuze kunnen maken?
Edmond Keuze?
Eunuch Aan wie van de meisjes geeft u de voorkeur?
Edmond Ja
Eunuch Wilt u Leila, Aisha, Fatima of Farqad?
Edmond Leila, Aisha, Fatima, Farqad
Eunuch Met wie wilt u uw tijd doorbrengen?
Edmond O
Eunuch Wilt u nog even nadenken?
Edmond Nee, nee, ik eh...
Eunuch Leila is nog niet zo lang bij ons. Ze komt uit Alexandrië. Misschien heeft zij niet veel ervaring, maar zij heeft de onschuld van de prille liefde. Aisha is een vurig meisje. Wie één keer met haar geweest is, komt altijd bij haar terug. Zij is een meisje voor de echte man, zoals u. Fatima is mysterieus. Haar geheim zal u betoveren. Zij weet precies wat een man nodig heeft – al onze gasten komen graag bij haar. Farqad, zij komt uit het binnenland. Zij heeft – *fluistert de rest van Farqads bijzonderheden in Edmonds oor*. U ziet, ze hebben allen hun eigen kwaliteit, het is maar net waar u van houdt
Edmond Kan ik ook eh... Leila, Aisha en Farqad?
Eunuch Meneer! Uw wens is het enige dat telt. We vragen u alleen in dat geval vooruit te betalen.

De meisjes liefkozen Edmond. Hij barst in snikken uit. Madame verschijnt.

Madame Waar ik vandaan kom, treedt de Nijl één keer in het jaar buiten zijn oevers. Als het water wegtrekt ligt overal modder. Iedereen is wel iets kwijt, veel is kapot, soms blijkt iemand door het water meegesleurd. Maar de volgende dag is alles groen. De meisjes lachen. Jongens tuigen hun kamelen op. Alles is geurig en sappig. Het is de mooiste tijd van het jaar.
U bent lang alleen geweest.
Edmond Ja

Madame Het warme water, de lichte stemmen van de meisjes. De fijne trekken van hun gezicht, zo jong. Het fluweel van hun huid, die zwarte wimpers, de sierlijkheid van hun bewegingen.

Edmond Ja

Madame Hoe verbazend, zacht en toch krachtig de hand op uw schouder. Een andere hand sprenkelt water over uw hoofd, streelt uw haar. Uw oorschelp wordt beroerd door spelende vingers. Uw wang, uw lippen. Een zoete vingertop strijkt even langs het puntje van uw tong. Achter u buigt ze zich naar voren – u voelt: ze heeft zich ontkleed, naakte borsten raken uw blote huid. Een onbekende geur dringt tot u door. U opent uw ogen. Ook vóór u heeft een meisje zich uitgekleed. Haar borsten zijn klein, rond. U wilt de tepel langs uw tong voelen strijken, zoals zojuist de vinger langs uw tong streek, u wilt dat ze bij u komt, in het water. Ze trekt het koordje van haar Turkse broek los, de dunne stof valt langs haar benen op de grond. Daar staat ze, als een Venus. Ze neemt de hand weg die haar geheim aan uw blik onttrok – in plaats van haar ontwaart u de fijnste miniaturen van bloemen, vlinders, gazellen. Ze gaat op de rand van het bad zitten en laat haar ranke voeten in het water zakken. Het derde meisje staat achter haar en legt haar handen om de borsten. De tepels liggen tussen haar vingers. Het meisje achter u laat haar handen naar uw borst glijden – een spiegeling. U voelt haar vingers om uw tepels, ze drukt ze zachtjes, als met twee lippen.

Alles wat hier gebeurt, gebeurt voor u, alleen voor u. U bent bereid. Dan legt ze haar handen op haar dijen. Terwijl ze naar boven glijden, opent ze haar benen. De aanblik is betoverend. Haar schelpje is roze, doorschijnend haast, zo gaaf en glanzend – de lichtste aanraking zal voldoende zijn. Voor u, alleen voor u is zij hier. Haar ogen zijn neergeslagen, zij glimlacht terwijl ze naar u toe waadt. Als een nimf buigt zij zich voorover en likt uw tepel, de vingers van het meisje. Ze kijkt u aan. Haar zwarte ogen, de boog van haar wenkbrauwen – Ineens staat ze wijdbeens, over u heen. De gazellen draven met u weg, ze laat zich zakken, uw mannelijkheid bereikt de oase. Wat de aanblik beloofde wordt waarheid, wellust ontmoet wellust. Haar glanzende schelpje omsluit u, delicaat eerst, tastend, proevend, likkend – u voelt hoe ze zich inhoudt, hoe zij hunkert, wacht. U houdt de adem in en dan – haar

lange haar golft over haar schouders, ze gooit haar hoofd naar achter en neemt u helemaal, zo diep en krachtig en soepel, haar handen glijden naar uw liezen, ze zucht, steviger en steviger omsluit ze u – dit is het, nu, nu

Edmond   Dank u
Madame   Bij mij gaat niemand weg zonder te krijgen waar hij voor kwam.
                          Blijft u in Kairo?
Edmond   Een paar dagen.
Madame   Weest u voorzichtig. Zorg vooral dat u goed eet en slaapt. Egypte is een vrouwenschoot. Ze geeft vergetelheid en nieuw leven.

Scène 12

Egyptenaar   Cawadja!²
Edmond   Ja?
Egyptenaar   Wat bent u van plan? U overnacht niet bij ons?
Edmond   Ik wil de nacht in de woestijn doorbrengen
Egyptenaar   U moet dat niet doen. Het is niet goed.
Edmond   Maakt u zich geen zorgen, het is maar één nacht.
Egyptenaar   Nee, luistert u toch naar mij: ook niet één nacht. Alleen de heilige mannen kunnen in de woestijn blijven. Daarvoor is oefening nodig.
Edmond   Ik heb oefening genoeg gehad
Egyptenaar   Er zijn wilde dieren in de woestijn
Edmond   Ik heb hout bij me voor een vuur
Egyptenaar   Ach, doet u mij alstublieft het plezier en blijf bij ons. Ik beloof u, u heeft een goede tijd met ons. Als u de sterren wilt zien: u bent welkom op het dak van mijn vaders huis, daar ziet u dezelfde sterren als in de woestijn.
Edmond   Ik waardeer uw bezorgdheid, maar ik wil toch graag –
Egyptenaar   De danseressen in de oase zijn heel beroemd
Edmond   Ik wil alleen zijn.
Egyptenaar   U begrijpt het niet! U zult bezocht worden door de djinn!
Edmond   Ik betaal je, waar of niet?
Egyptenaar   Ja, cawadja, en ruimhartig, dankuwel, maar juist daarom heb ik –
Edmond   Juist daarom gebeurt wat ik zeg

---

² Eigenlijk: koopman, werd de aanduiding van europeanen, kreeg later de betekenis 'meneer'

Scène 13

Iemand 1 Hij kan toch beter naar huis?
Iemand 2 Naar huis?
Iemand 1 Nou ja, Europa
Iemand 3 Misschien
Iemand 2 Hij vaart naar het zuiden. Dieper Afrika in.
Iemand 3 Meer en meer zwarte mensen. Vrouwen met littekens in hun wangen gekerfd.
Iemand 2 Een boot stroomafwaarts, volgepakt met slaven.
Iemand 1 Hij heeft last van het licht. Er is iets met het licht. Het komt als kokend lood naar beneden vallen.
Iemand 3 Hij slaapt slecht

Scène 14

Handelaar Cawadja! Ik heb iets speciaal voor u! Kijkt u naar het meisje! Zij is sterk, gezond en bekoorlijk. De droom van elke man. Ik maak u een speciale prijs.
Edmond Nee, dank u.
Handelaar U maakt een vergissing als u niet naar haar kijkt! Zo'n kans komt maar één keer. Hebt u al een slavin, neem deze erbij, u zult zien, uw oude slavin wordt er beter van.
Edmond Ik heb geen slavin en ik wil er geen, dank u wel
Handelaar U moet het zelf weten, maar ik zeg u, een slavin, dat is het mooiste bezit voor iedere man. Vijftienhonderd piaster – speciale prijs voor u, omdat u een vreemdeling bent
Edmond Verkoopt u de man ook?
Handelaar De man? Ali? Wat zal ik u zeggen... Hij is een bijzonder geval.
Edmond Hoezo?
Handelaar U moet hem niet kopen, cawadja, hij is een goede slaaf, maar een slavin is beter voor een man. Dertienhonderd
Edmond Waarom is hij een bijzonder geval?
Handelaar Er gaan verhalen over hem.
Edmond Wat voor verhalen?
Handelaar Hij is van hoge geboorte. Hij is van koninklijken bloede
Edmond Is dat zo?
Handelaar Wie zal het zeggen?
Edmond Hij zelf?
Handelaar Hij is stom

Edmond Hij spreekt niet?
 Handelaar Hij hoort goed, hij spreekt niet.
 Edmond Hoeveel moet u voor hem hebben?
 Handelaar Nee, ik geloof niet dat ik hem verkoop
 Edmond Noemt u uw prijs
 Handelaar Voor het meisje duizend piaster
 Edmond Ik wil het meisje niet. Ik wil de man. Wat wilt u hebben?
 Handelaar Meer dan hij u waard is
 Edmond Als u weet wat hij mij waard is, weet u meer dan ik
 Handelaar Drieduizend piaster
 Edmond Hier zijn vierduizend. Ik neem aan dat u daar genoeg mee neemt
 Handelaar Maar...
 Edmond Dat is meer dan hij u waard is, ik weet het
 Handelaar Maar, cawadja, het is teveel
 Edmond Daarover verschillen wij van mening.
tegen Ali Mag ik u bij mij welkom heten? Volgt u mij.

Scène 15

Iemand 1 't Is een Fransman
 Iemand 2 Een Fransman met een slaaf?
 Iemand 1 Ja
 Iemand 2 Slavernij is afgeschaft in Frankrijk
 Iemand 1 Hij is blijkbaar niet van plan om terug te gaan
 Iemand 3 Het is een misdadiger, daarom. Als ie terug gaat wordt ie gepakt
 Iemand 4 Hij is rijk, de Fransman, hij is erg rijk
 Iemand 3 Je zou het niet zeggen
 Iemand 1 Wat niet?
 Iemand 4 Dat hij rijk is?
 Iemand 3 Nee, dat het zijn slaaf is. Hij laat hem bij zich aan tafel eten
 Iemand 1 En dat niet alleen. Ze slapen op één kamer
 Iemand 4 't Is er zo een.
 Iemand 3 Hij is de enige niet.
 Iemand 4 Wat bedoel jij?
 Iemand 3 Hoeveel mannen zijn er niet die speciaal daarvoor een slaaf kopen? En echt niet alleen buitenlanders.
 Iemand 5 Je vergist je. Ik doe elke dag hun kamer. Zo zit het niet tussen hen
 Leila Ze heeft gelijk, hij was bij ons binnen
 Iemand 3 Dat zegt niks

lemand 2 Als het zo was, dan had hij wel een jonge jongen genomen
lemand 4 Dat is waar
lemand 5 Deze is stom, dat heeft ook z'n voordelen
lemand 1 Ze hebben z'n tong afgesneden
lemand 3 Ook een misdadiger dus
lemand 6 Hij is een Funj.
lemand 3 Ze zeggen dat hij van het hof in Sennar komt
lemand 5 Dat kan niet.
lemand 2 Waarom niet?
lemand 6 Niemand heeft het bloedbad van Sennar overleefd.

Edmond en Ali komen op

Herbergier Welkom in Isna, monsieur. Ik heb al veel over u gehoord.
Edmond Werkelijk?
Herbergier U weet hoe dat gaat, geruchten reizen sneller dan mensen!
Edmond Kunnen wij hier overnachten?
Herbergier Natuurlijk, ik sta tot uw dienst.
Edmond Ik wil graag de rustigste kamer die u heeft
Herbergier Uitstekend, achter is een ruime kamer, daar is het doodstil. Zal ik u voorgaan?

Scène 16

Hotelkamer, nacht. Edmond hallucineert, slaat om zich heen, schreeuwt. Ali kalmeert hem.

Edmond Dank. Het spijt me – ik weet niet wat het is. Ik ben mezelf niet. Het is een razernij. Ik had u iets aan kunnen doen.
Dit is niet de eerste keer. Het is me al eerder overkomen. Ik wil u zeggen: ik ben dankbaar voor uw gezelschap. Maar als u mij wilt verlaten... Ik zal u niets in de weg leggen.

Ali blijft

Scène 17

Herbergier Monsieur, kan ik u een ogenblik spreken?
Edmond Ja, ik begrijp het, mijn excuses voor de overlast vannacht

Herbergier Dat is geen probleem. Ik moet u over iets anders spreken. Ik moet u waarschuwen

Edmond U moet mij waarschuwen? Waarvoor?

Herbergier Uw slaaf, Ali

Edmond Ja?

Herbergier U weet wie hij is?

Edmond Ze hebben mij gezegd dat hij koning van een Nubisch volk zou zijn geweest

Herbergier De Funj!

Edmond Ja, de Funj.

Herbergier Zo is het.

Edmond Moet u mij daarom waarschuwen?

Herbergier Weet u wat er gebeurd is?

Edmond Nee

Herbergier In 1821 is het hof van de Funj in Sennar uitgemoord door Egyptische troepen. De slachting was onmenselijk wreed.

Edmond Arabieren staan bekend om hun wreedheid

Herbergier De inval in het koninklijk paleis in Sennar werd geleid door een Franse officier.

Edmond Pardon?

Herbergier Een Fransman voerde het bevel over de slachting van Sennar.

Edmond Hoezo?

Herbergier Mohammed Ali, de onderkoning van Egypte, heeft zijn legers met hulp van Franse adviseurs gemoderniseerd. Zodoende.

Edmond Zodoende voerde een Fransman het bevel?

Herbergier En u bent ook een Fransman

Edmond Ik begrijp het. Een merkwaardig toeval.

Herbergier Wie zal het zeggen?

Edmond Weet u meer van hem?

Herbergier Van Ali Abu Daqn?

Edmond Van de Franse officier

Herbergier Nee. Een achterneef van mijn vrouw is erbij geweest, in Sennar. Als u meer wilt weten zou u het hem kunnen vragen.

Edmond Waar vind ik hem?

Herbergier Daar staat hij.

Scène 18

Opiumroker Cawadja, wat zal ik u zeggen, het is lang geleden. Het verleden ligt bezaaid met puin. Kijkt u om zich heen. Nee, nee, ik geloof niet dat zijn naam mij zomaar te binnen schiet

Edmond Is hij nog in Egypte?

Opiumroker Onze commandant?

Edmond De Fransman

Opiumroker Wie zal het zeggen?

Edmond U?

Edmond schuift hem wat geld toe.

Opiumroker Hij is naar Frankrijk teruggekeerd.

Edmond schuift hem wat geld toe.

Opiumroker Ik heb gehoord dat hij onder een andere naam leeft dan voorheen

Edmond Ik geloof u niet. Als hij teruggekeerd is naar Frankrijk, hoe weet u dan dat hij een andere naam draagt?

Opiumroker Het staat iedereen vrij te geloven wat hij wil

Edmond Hoe weet u het? Weet u waar hij is?

Opiumroker Vragen, vragen, vragen

Edmond schuift hem wat geld toe.

Opiumroker Een Griekse koopman, die in oudheden handelt, mummies, sieraden, u weet wel, heeft hem gezien. In Parijs.

Edmond En zijn naam? Namen?

Opiumroker Pas op, hij staat in aanzien. Hij bekleedt een hoge positie. Hij heeft fortuin gemaakt. Hij is uit Egypte vertrokken met meer dan waar hij mee kwam, dat kunt u van mij aannemen

Edmond Hoe heet hij?

Edmond schuift hem wat geld toe.

Opiumroker Hij noemt zich graaf de Morcerf

Edmond Maar dat is niet zoals hij hier werd genoemd?

Opiumroker Nee, hier heette hij anders.

Edmond schuift hem wat geld toe.

Opiumroker   Wij kenden hem als kolonel Fernand
Edmond   Kolonel Fernand...
Opiumroker   Kolonel Fernand Mondego

Deel II.
Scène 1

Parijs. Bal ten huize van de Morcerfs.

Fernand Dames en heren, lieve vrienden! Het is mij een eer u ten langen leste te mogen begroeten op het verlovingsfeest van onze Albert met zijn lieve Valentine. Bange weken liggen achter ons. We hebben ons moeten afvragen of het ooit nog zover zou komen. U weet het allemaal – het ging als een lopend vuurtje door Parijs: Albert werd vorige maand in Civitavecchia ontvoerd. We hoorden niets. Geen teken van leven, noch van hemzelf, noch van zijn ontvoerders. Rouw heerste al in ons huis. Het is dan ook een onuitsprekelijke vreugde om hem weer heelhuids bij ons te hebben. Dat hij is vrijgelaten, danken wij aan de bemiddeling van iemand die, tot mijn spijt, nog niet aanwezig is, maar die wij hopen vanavond nog te begroeten: de graaf van Monte Cristo. Graag drink ik nu met de aanstaande schoonvader van mijn zoon: op de gelukkige verbintenis tussen onze kinderen! Villefort, op hun voorspoed!

Ze klinken.

Hermine Monte Cristo? De graven van Monte Cristo? Nooit van gehoord
Héloïse Toscaans, zegt men. Hij schijnt niet onbemiddeld te zijn, dus hij zal zijn titel wel onlangs hebben aangeschaft.

Hermine Dat zijn de ergsten
Héloïse Jij weet er alles van

Hermine Helaas
Héloïse Je hebt Lucien tenminste nog. Is hij er?
Hermine Daar staat hij *Lucien groet van afstand*

Valentine Meneer Debray, u werkt toch op het ministerie, weet u niet wie hij is, die 'graaf van Monte Cristo'?

Lucien Hij schijnt puissant rijk te zijn. Hij heeft een palazzo in Florence, een jacht, hij bezit in Constantinopel een...

Valentine Ik vraag toch niet wat hij heeft! Ik vraag wie hij is!
Lucien Het een zegt veel over het ander.

Villefort Niets, Morcerf, hoegenaamd niets. Geen spoor. Niet in Toscane, niet in Napels, nergens. De graaf van Monte Cristo bestaat niet.

Fernand Hij heeft mij laten weten dat hij komt.

Villefort Ik zou op mijn hoede zijn, als ik jou was.

Fernand Waarom? Zonder hem weet ik niet wat er met Albert gebeurd was.

Villefort Precies

Fernand Wat bedoel je?

Villefort Als hij de hele ontvoering in scène heeft gezet? Is dat al bij je opgekomen?

Danglars Een eigenaardig individu, die Monte Cristo

Lucien U kent hem?

Danglars Nog niet, maar dat zal niet lang op zich laten wachten. Al moet ik u bekennen dat ik niet naar de ontmoeting uitzie.

Lucien Niet? Naar wat ik heb gehoord, zou u op zijn minst beroepshalve in hem geïnteresseerd moeten zijn! Hij heeft een enorm fortuin, zegt men.

Danglars Dat moet wel. Ik heb zojuist een brief aangaande zijne excellentie de graaf van Monte Cristo ontvangen. De grappigste brief van mijn hele carrière, ik kan niet anders zeggen. Thomson & French, bankiers te Rome, verzoeken mij meneer van Monte Cristo een onbeperkt krediet te verlenen!

Lucien Onbeperkt?

Danglars Onbeperkt! Hebt u ooit zo iets gehoord? Ze hebben wel gevoel voor humor bij Thomson & French, dat moet ik ze nageven.

Lucien Nee, nu begrijp ik dat u niet naar de kennismaking uitziet

Danglars Een onbeperkt krediet op naam van een avonturier als Monte Cristo! Stelt u zich voor: een man met connecties onder bandieten en piraten

Lucien Bandieten en piraten?

Danglars Hoe heeft hij anders de jonge Morcerf vrij gekregen?

Hermine Als mijn echtgenoot een tikje minder ordinair was; als ik met hem een gesprek kon voeren; als hij een vleugje kwaliteit had –

Héloïse Maar daarvoor ben je niet met hem getrouwd, lieve

Hermine Nog even, en ik heb hem ook voor de rest niet meer nodig

Héloïse Zo?

Hermine Het is sneller gegaan dan ik durfde hopen
Héloïse Alles dankzij Lucien!
Lucien Mevrouw... Mijn gelukwensen met de verloving van uw dochter
Héloïse Dank u.
Lucien Mevrouw... *begroet Hermine*
Hermine Mijnheer Debray
Héloïse U ziet er goed uit. U hebt reden tot tevredenheid, begrijp ik.
Lucien Hoe zou men niet tevreden kunnen zijn wanneer men de
vriendschap geniet van mevrouw Danglars?
Héloïse Een waar woord, meneer, ik weet het als geen ander. Ik laat u het
alleenrecht, maar niet voor lang!
Hermine En?
Lucien Haïti is opnieuw gestegen.
Hermine Mooi. Heb je nog over de spoorwegen nagedacht?
Lucien De vooruitzichten zijn gunstig, zegt men
Hermine Doe het dan. Desnoods verkoop je een deel Haïti

Lakei Mijnheer de graaf van Monte Cristo
Albert Daar bent u! Welkom in Parijs. Heeft u een goede reis gehad? Ik
ben zo blij dat u hebt willen komen – u weet hoe mensen zijn: boze
tongen beweren al dat ik mijn ontvoering verzonnen had, maar nu
heb ik u als getuige! Mag ik u mijn ouders voorstellen? Dit is mijn
vader, mijnheer de graaf de Morcerf. Papa, de graaf van Monte
Cristo

Fernand Mijnheer, het is mij een eer u te ontvangen en u persoonlijk te
bedanken voor uw bemoeienis met onze zoon

Albert En dit is mijn moeder
Monte Cristo Mevrouw...
Mercedes Dank u... voor mijn zoon.
Monte Cristo U dankt mij alsof ik mij een offer getroost heb, maar het tegendeel
is waar. Het weinige dat ik voor uw zoon gedaan heb, geeft mij
immers het voorrecht in uw huis ontvangen te worden.

Fernand Daartoe had een eenvoudige introductie volstaan. Parijse kringen
zijn minder gesloten dan u denkt

Monte Cristo U spreekt uit ervaring, begrijp ik
Mercedes U was altijd welkom geweest, mijnheer.

Albert   Daar is mijn aanstaande schoonvader. Mijnheer de Villefort, procureur generaal

Monte Cristo   Ik heb er naar uitgezien u te ontmoeten

Villefort   Het genoeg is geheel aan mijn kant. Mag ik u op mijn beurt hartelijk danken voor de veilige terugkeer van mijn aanstaande schoonzoon? Uit hoofde van mijn functie had ik liever gezien dat de daders gearresteerd waren, maar het geluk van mijn dochter is me alles waard. Soms moet men nu eenmaal een oplossing via de achterdeur bewerkstelligen, om het zo maar te zeggen.

Monte Cristo   Ik maak nooit gebruik van de achterdeur, en dat heb ik ook in dit geval niet gedaan.

Villefort   O, houdt u mij ten goede – ik trek uw fatsoen niet in twijfel! Hoe het zij, wij zijn u dankbaar. Als er iets is waarmee ik u van dienst kan zijn, hoor ik het graag.

Monte Cristo   Er is inderdaad iets...

Villefort   Als het in mijn vermogen ligt...

Monte Cristo   Ik stel goed gezelschap op prijs en ik leg mij er op toe overal waar ik woon een gastvrij huis te zijn. Mag ik u uitnodigen in mijn buiten?

Villefort   Men zei me dat u vandaag in Parijs was aangekomen?

Monte Cristo   Dat klopt, ik ben zelfs zojuist gearriveerd

Villefort   En nu al een buitenhuis?

Monte Cristo   Mijn intendant heeft het aangekocht. Ik heb het zelf nog niet gezien, netzomin als mijn huis in de stad. Ik houd niet van hotels, vandaar dat ik altijd vooruit voor huisvesting laat zorgen.

Villefort   Ik begrijp het

Monte Cristo   Kan ik op u rekenen?

Villefort   Ik ben erg druk momenteel...

Monte Cristo   Uiteraard. Weet u, denkt u er rustig over, de komende dagen. Ik verwacht u aanstaande zaterdag in Auteuil, rue de la Fontaine, nummer 28. Neemt u uw vrouw en dochter mee? U hoeft mij niet te verwittigen – ik ga er vanuit dat u komt.

Villefort   Rue de la Fontaine

Monte Cristo   Nummer 28. Ik zie er naar uit.

Ze gaan uit elkaar.

Albert   Wat maakt u altijd een indruk op mensen. Hoe doet u dat? Mijn schoonpapa in spe laat zich door niets van de wijs brengen, maar nu lijkt hij toch van zijn à propos.

Monte Cristo   Uw vader draagt een interessante ring.

Albert   Uit Egypte. Hij heeft hem zelf meegenomen. Het is een uniek stuk, waarschijnlijk al eeuwenoud, zegt mijn vader. Bent u in Egypte geweest?

Tumult. Entree Noirtier in rolstoel. Hij probeert iets te zeggen

Valentine   Grootvader, dit is geen goed ogenblik...

Noirtier   *probeert iets te zeggen*

Villefort   Vader, u gaat te ver. Hoe durft u! Dames en heren, praat u toch verder, dit is helaas een pijnlijk familievoorval dat wij in kleine kring zullen oplossen

Fernand   Harry, alsjeblieft

Muziek hervat.

Héloïse   Hoe komt in 's hemelsnaam jouw vader hier? Ik heb uitdrukkelijk opdracht gegeven hem niet uit te laten gaan

Villefort   Blijkbaar heeft men je niet gehoorzaamd, lieve.

Héloïse   Ik zeg je: ik ben aan het eind van mijn latijn! Ik verdraag zijn aanwezigheid in mijn huis niet veel langer. Seniele idioot met zijn plebejische sympathieën! Zie je nou wel dat hij het personeel tegen mij opstookt!

Villefort   Je overdrijft en je haalt je dingen in je hoofd. Hoe moet een man die niet kan spreken het personeel tegen jou opstoken?

Héloïse   Dat hij ons voor het oog van de hele wereld te schande maakt! Het is onverdraaglijk! Onverdraaglijk, dat kan ik je wel zeggen! Je ziet het toch! Hij is hier toch! Hoe kan hij hier anders zijn dan met hulp van het personeel? *Mijn* personeel!

Villefort   Lieve, Barrois is niet bij jou, maar bij vader in dienst

Héloïse   Barrois! Al net zo seniel als je vader. Mensen horen te sterven als hun tijd gekomen is!

Villefort   Ik denk dat je een luchtje moet gaan scheppen. Het is hier misschien wat warm voor je

Héloïse   Waarom, Gérard, kies jij nooit eens partij voor mij? Waarom moet ik altijd weer stuiten op die uitgestreken gelijkmatigheid van jou?

Villefort   Omdat, lieve Héloïse, de ziedende hel zou losbreken als ik me net zo zou laten gaan als jij pleegt te doen. Een van ons moet het hoofd koel houden, denk je niet? Hoe moeilijk het ook is, ik heb mijn verplichtingen jegens mijn vader.

Monte Cristo   Begrijp ik goed dat dat de beroemde Noirtier is?

Albert   Ja, hij is de grootvader van mijn aanstaande. Hij heeft een beroerte gehad.

Monte Cristo   Zijn wil lijkt mij ongebroken

Albert   Hij is bij zijn volle verstand, maar hij kan niet meer spreken. Alleen Valentine begrijpt wat hij zegt. Ze heeft een hele sterke band met hem.

Monte Cristo   Ik zou graag met hem kennismaken

Albert   Natuurlijk, komt u mee, ik moet Valentine ook nog aan u voorstellen

Danglars   Meneer Monte Cristo, begrijp ik?

Monte Cristo   Geheel de uwe, meneer...

Danglars   Danglars, baron Danglars

Monte Cristo   Ah, de geldman

Danglars   Baron Danglars, van Danglars bankiers. Zo is het. Het is goed dat ik u tref. Men heeft mij namelijk over u geschreven.

Monte Cristo   Over mij? Aan u?

Danglars   Over uw financiële aangelegenheden

Monte Cristo   Ah, u doelt op Thomson & French

Danglars   Inderdaad. Meneer, het zal u niet verbazen dat ik op dergelijke verzoeken niet in ga zonder verdere informatie over de betreffende cliënt, over u, in dit geval.

Monte Cristo   Het zal u niet verbazen, meneer, dat ik op een feest niet over financiële aangelegenheden spreek. Wij kunnen elkaar binnenkort treffen. Hier is mijn kaartje. Wilt u mij excuseren?

Verwijdert zich met Albert. Danglars leest het kaartje.

Danglars   De graaf van Monte Cristo, Champs Élysées *trente* – dertig.

Albert   Meneer Noirtier, mag ik u mijn vriend en bevrijder voorstellen? Dit is de heer van Monte Cristo

Monte Cristo Het is me een eer u te ontmoeten, meneer. Ik heb lang in het buitenland gewoond, maar ik ben goed op de hoogte van de recente Franse geschiedenis en van de belangrijke rol die u daarin gespeeld hebt.

Noirtier *zegt iets*

Valentine Mijn grootvader dankt u

Albert Dit is Valentine de Villefort, mijn verloofde.

Monte Cristo Hartelijk gefeliciteerd met uw verloving, juffrouw

Valentine Dank u.

Noirtier neemt een tabletje.

Monte Cristo Digitalis?

Noirtier knikt en zegt iets, Valentine vertaalt.

Valentine Puur vergif.

Monte Cristo Beslist, maar uw redding, waarschijnlijk

Noirtier zegt iets

Valentine *vertaalt* Onkruid vergaat niet.

Monte Cristo Het moet een vloek voor u zijn, dat u zich niet meer kunt uitdrukken. U, voor wie het woord altijd het wapen van voorkeur was.

Noirtier *beaamt*

Monte Cristo Wat had u daarnet willen zeggen? En waarom wilde u uw grootvader niet vertalen?

Noirtier *windt zich op*

Valentine Het spijt me, ik kan dit niet herhalen

Albert Ik heb voor mijn vriend geen geheimen. Meneer Noirtier heeft bezwaar te tegen ons huwelijk. Hij vindt het een slechte zaak dat niet wij, maar onze ouders het initiatief ertoe hebben genomen.

Noirtier *zegt iets*

Monte Cristo Wat zegt uw grootvader?

Valentine *onverstaanbaar*

Monte Cristo Pardon

Valentine *iets harder*

Monte Cristo Koehandel. Juist.
 Albert Maak je niet overstuur, Valentine. Ik heb meneer Noirtier al gezegd: ik zal een goede echtgenoot zijn. Wij mogen elkaar graag, en die genegenheid zal alleen maar groeien, daar ben ik van overtuigd. Jij toch ook?
 Valentine Ja
 Monte Cristo Ach, denk je dat ik een glas water kan krijgen? Sinds de woestijn heeft de dorst mij nooit meer verlaten.
 Albert Maar natuurlijk, ik ben zo terug *Albert weg*
 Monte Cristo Vergeeft u mij als ik indiscreet ben, maar waarom vindt uw grootvader uw huwelijk koehandel?
 Noirtier *klanken*
 Valentine Hij denkt dat mijn vader ons huwelijk gearrangeerd heeft, omdat Alberts vader in de senaat zit.
 Monte Cristo En hoe denkt u zelf over uw verloving?

Valentine barst in snikken uit

Noirtier *klanken*
 Monte Cristo U houdt van iemand anders?

Valentine op een holletje weg

Monte Cristo Dus als ik het goed begrijp, zou het huwelijk op losse schroeven komen als meneer de Morcerf zijn positie in de senaat zou verliezen?
 Noirtier *knikt*
 Monte Cristo Op mijn reizen door Egypte en Nubië ben ik mensen tegengekomen die de Morcerf hebben gekend. Hij was in dienst van Mohammed Ali, de onderkoning van Egypte, wist u dat?
 Noirtier *schudt zijn hoofd*
 Monte Cristo Hier zijn waarschijnlijk weinig mensen daarvan op de hoogte. Maar in Nubië heeft hij een onvergetelijke indruk achtergelaten, dat kunt u van mij aannemen.
 Noirtier *schudt hem de hand, bedankt.*
 Mercedes Ah, hier houdt u zich schuil

Monte Cristo De schittering van de Parijse wereld is verblindend voor iemand die haar niet gewend is

Mercedes Buitenkant, meneer Monte Cristo. U weet zelf wat een dun laagje vernis kan doen.

Monte Cristo Maar een onderzoekend oog kijkt er direct doorheen.

Mercedes Dat is waar. Blijft u lang in de stad?

Monte Cristo Het hangt ervan af hoe snel ik mijn zaken kan afwickelen. Ik moet een en ander rechtzetten uit het verleden.

Mercedes Denkt u niet dat men het verleden beter kan laten rusten?

Monte Cristo Ik zou niets liever doen. Maar mijn verleden laat mij niet met rust, mevrouw

Mercedes Is dat zo?

Monte Cristo Twijfelt u daaraan?

Mercedes U maakt op mij de indruk van iemand die zijn verleden ver achter zich gelaten heeft.

Monte Cristo Daarin vergist u zich. Ik draag mijn verleden in mijn hart, elke minuut van de dag en de nacht.

Mercedes Zo blijkt maar weer hoe bedrieglijk onze indrukken kunnen zijn. En hoe wij geneigd zijn, wat voor onszelf geldt, aan anderen toe te dichten.

Monte Cristo U hebt het verleden achter zich gelaten?

Mercedes Herinneringen laten zich niet temmen. Ze overvallen ons. Een geur, een melodie, een gestalte – en de toverlantaarn van ons geheugen treedt in werking. Maar ik heb mij altijd op de toekomst gericht.

Monte Cristo Het verleden bepaalt de toekomst

Mercedes Ik had een kind, dan kijkt men vanzelf vooruit.

Monte Cristo Natuurlijk, dan vergeet men makkelijk wat geweest is.

Mercedes Hebt u familie?

Monte Cristo Ik ben alleen. Maar als ik de komende tijd in zulk prettig gezelschap kan toeven als vanavond, zal ik daar nog minder onder lijden dan gewoonlijk.

Mercedes In Parijs blijft een man als u niet lang alleen

Monte Cristo Het is alles een kwestie van keuze, vindt u niet?

Mercedes Nee. Dat vind ik niet. Soms heeft men geen keuze. Hebt u altijd uit vrije wil kunnen handelen?

Monte Cristo Nee, mevrouw, inderdaad, u hebt gelijk. Vaak is men onderworpen aan het lot

Mercedes Wij zijn als schepen op zee. We kiezen weliswaar onze koers, maar slecht weer, averij of een verraderlijke golfstroom dwingen ons een andere kant op. De voorzienigheid bepaalt waar we terechtkomen.

Monte Cristo Het noodlot is sterker dan de beste stuurman.

Mercedes Kapitein

Monte Cristo Mag ik u en de uwen uitnodigen voor zaterdag? Ik heb wat mensen gevraagd in mijn buitenhuis.

Mercedes Het zal ons een genoeg zijn.

Monte Cristo Het was mij een vreugde. Tot zaterdag?

Mercedes Tot zaterdag

Iemand *luid* Van wie is deze neger?

Monte Cristo Ah, mijn Nubiër.

Scène 2

De gasten zijn weg.

Fernand Ben je nog hier?

Mercedes Even de nacht verwelkomen

Fernand Wat vond jij van hem?

Mercedes Hoezo?

Fernand Wat zegt je vrouwelijke intuïtie?

Mercedes Hij lijkt mij een getekend mens.

Fernand Villefort vindt hem gevaarlijk. Hij denkt dat hij de hand heeft gehad in de ontvoering

Mercedes O? Villefort gaat te veel met misdadigers om

Fernand Hij laat onderzoek naar hem doen. Maar tot dusver is er van zijn verleden niets te vinden. Hij heeft zijn titel gekocht, dat maakt hem er niet betrouwbaarder op

Mercedes Jij hebt je titel ook gekocht

Fernand Voor jou

Mercedes Hm

Fernand Als ik een prinsentitel had kunnen kopen, had ik die genomen, prinses.

Mercedes Wat is het allemaal lang geleden

Fernand Jij hebt me gemaakt tot wie ik ben.

Mercedes Je was me niet minder lief geweest, als je was gebleven wie je was.
Denk je nog wel eens aan Marseille?

Fernand Het was beter om weg te gaan

Mercedes Ja.
Het was beter om weg te gaan.

Fernand We zijn vooruitgekomen in de wereld

Mercedes Ja?

Fernand Je bent zwaarmoedig

Mercedes Ja

Fernand Je zoon trouwt. We blijven alleen.

Mercedes We zijn oud

Scène 3

Monte Cristo Alsof het geen twintig jaar is, maar twintig minuten. De manier waarop ze omkijkt, hoe ze loopt, hoe ze lacht – ze is niets veranderd. Terwijl ik – niemand heeft me herkend. Danglars niet, Villefort niet, Fernand niet. Alleen zij. Zij zag het meteen. Het is er nog steeds, tussen ons. Hoe kan het anders?
Zal ik naar haar toe gaan? Zal ik zeeëgels voor haar meenemen en zeggen: Mercedes, hier ben ik, kom met me mee, we gaan naar Marseille, ik koop een huisje dat uitkijkt op zee en we eten vis op het terras in de schaduw van de wingerd. Twintig jaar verloren, maar nog minstens twintig jaar in het verschiet.
En als ze nee zegt?
En als ze ja zegt? Zal ik niet elke nacht als ik naast haar lig, moeten denken aan de nachten die me zijn afgenomen? Aan de kou en de eenzaamheid en de ellende. Zal ik niet elke keer als ik met haar vrij, moeten denken aan hoe hij...
Zal ik haar niet haten?
Ja. Eerst moet het vuile werk gedaan. De lakens van een bruidsbed moeten schoon zijn.
Als God niet straft, doe ik het.
tegen Ali En jij dan?
Je hart moet toch branden als je hem ziet? Je bent een mens, een man, een koning! Zijn zelfgenoegzaamheid moet je een slag in het gezicht zijn. Zijn huis, zijn vrouw, zijn zoon – *Ali gaat weg*

Scène 4

Danglars Meneer Monte Cristo, waarmee kan ik u van dienst zijn?
Monte Cristo Daarvan bent u al op de hoogte, dacht ik.
Danglars Ja, ja, uw onbeperkt krediet! Hahaha, en hoeveel had u dan gedacht op te nemen
Monte Cristo Meneer, als ik dat wist, hoefde het geen *onbeperkt* krediet te zijn. Maar ik begrijp dat ik u in verlegenheid breng
Danglars In verlegenheid – hoe komt u daarbij? Nee, het is alleen een wat ongebruikelijk verzoek en u begrijpt dat in mijn branche behoedzaamheid...
Monte Cristo Ach, hebt u twijfels over Thomson & French?
Danglars Nee, nee, werkelijk, dat zijn uw woorden, Thomson & French is volkomen betrouwbaar
Monte Cristo Ik begrijp uw positie helemaal. Neemt u mij niet kwalijk, ik val u niet langer lastig, ik heb van Barings in London een brief met dezelfde inhoud voor baron Rothschild, en een van Hope in Amsterdam voor de heer Laffitte, en ik weet dat ik bij hen zonder probleem terecht kan. Nogmaals, neemt u mij niet kwalijk dat ik beslag -
Danglars Alstublieft, u begrijpt mij verkeerd! Uiteraard is de solvabiliteit van Danglars bankiers voldoende om aan uw wens tegemoet te komen! Zegt u maar hoeveel u hebben wilt – een miljoen?
Monte Cristo Pardon
Danglars Twee miljoen?
Monte Cristo Ik dacht zelf voorlopig aan zes miljoen.
Danglars Zes miljoen
Monte Cristo Als ik meer nodig mocht hebben, laat ik het u weten.
Danglars Zes miljoen, natuurlijk
Monte Cristo Kunt u mij om te beginnen morgen vijfhonderdduizend laten bezorgen?
Danglars Vijfhonderdduizend
Monte Cristo De helft in goud, de helft in biljetten?
Danglars Tweehonderdvijftigduizend goud, tweehonderdvijftigduizend biljetten
Monte Cristo Dat is dan geregeld. Mag ik u en uw vrouw uitnodigen voor zaterdag?
Danglars Het is me een genoegen
Monte Cristo Ik verwacht u in mijn buitenhuis in Auteuil
Danglars We zullen er zijn

Hermine   Waarvandaan mag Joost weten, maar hij heeft stijl, meneer Monte
Cristo

Héloïse   Een man met een geheim

Hermine   Wat denk je, zal ik toenadering zoeken?

Héloïse   Foei!

Hermine   Om hem zijn geheim te ontfutselen?

Héloïse   Hermine, je deugt niet

Hermine   Daarom ben je mijn beste vriendin

Héloïse   Ik denk dat je geen kans maakt

Hermine   Bij kaarslicht gaat het nog best

Héloïse   Hij heeft alleen maar oog voor mevrouw de Morcerf, heb je dat niet
gezien?

Hermine   Nee. En zij?

Héloïse   Ze laat het zich welgevallen

Hermine   Ze krijgt hem niet. Ze heeft geen recht op hem. Ze heeft al een man

Héloïse   Jij ook, lieve, twee zelfs

Hermine   Zij wordt bemind! Op handen gedragen! Morcerf gaat voor haar
door het vuur.

Héloïse   Tja. Maar als ik...

Hermine   Dan nam je...

Héloïse   Ja

Hermine   Ik ben er tegen

Héloïse   Maar wat doe je eraan?

Hermine   Niets, waarschijnlijk

Héloïse   Zijn jullie uitgenodigd zaterdag?

Hermine   Ja. Jullie ook?

Héloïse   Gérard wil er niet heen

Hermine   Gérard wil toch nooit ergens heen

Héloïse   Ik krijg hem wel mee. Weet je waar het is?

Hermine   Nee

Héloïse   In het huis dat mijn vader nog gehad heeft, in Auteuil

Hermine   Wat zeg je?

Héloïse   Rue de la Fontaine, Auteuil. Ik dacht dat je het kende

Hermine   O, dat huis! Nee, ja

Héloïse   Ik ben er voor het laatst geweest toen Valentine nog niet geboren
was. Een paar jaar later heeft Gérard het van de hand gedaan.

Hermine Zeg maar tegen Gérard dat ik het bijzonder op prijs stel als hij er ook is.

Danglars Hij heeft nog nooit een telegraafpost in werking gezien. Een grand seigneur zogenaamd, een man van de wereld, maar de telegraaf kent hij niet. Dan merk je toch hoe primitief hij is. De Oriënt is achterlijk, dat blijkt weer.

Scène 5

Monte Cristo Ja! Ik zie hem bewegen. Dus dat is een bericht uit Spanje
Telegrafist Nee, dat is de aankondiging. Dat ik weet dat ik op mijn post moet zijn. Zometeen komt het bericht.

Monte Cristo En dat seint u dan door naar Parijs
Telegrafist Zo is het

Monte Cristo En als u een ander bericht doorseint?
Telegrafist Hoe bedoelt u?

Monte Cristo Als u een bericht doorgeeft dat ik u dicteer?
Telegrafist Dan vlieg ik eruit

Monte Cristo Wilt u voor mij een ander bericht naar Parijs versturen?
Telegrafist Meneer, ik heb vrouw en kinderen! Waar moet ik van leven als het niet van de telegraaf is?

Monte Cristo Hiervan? *biedt hem een pak bankbiljetten aan*
Telegrafist Daarvan?

Monte Cristo Hoeveel kinderen heeft u?
Telegrafist Zzz... Zeven

Monte Cristo Dat moet wel gaan. Dit is dertig keer uw jaarloon
Telegrafist En dat krijg ik als ik een ander bericht verstuur?

Monte Cristo Wij begrijpen elkaar
Telegrafist Zegt u het maar.

Monte Cristo Ik heb het voor u opgeschreven. Alstublieft.

Ambtenaar van het ministerie rent met een papiertje naar Lucien.

Ambtenaar Meneer Debray!

Lucien rent met papiertje naar Hermine.

Lucien Hermine!

Hermine rent met papiertje naar Danglars.

Hermine   Eugène!

Danglars rent weg

Scène 6

Innige omhelzing van Valentine en Max.

Valentine   De trouwdatum is vastgesteld.
Max   Wanneer
Valentine   Over zes weken
Max   Zes weken? Ik red het nooit voor die tijd
Valentine   Maar je weet toch al heel veel
Max   Nee. Ik heb maar één bron die zegt dat het om graaf de Morcerf ging in Sennar
Valentine   Nou en?! Het gerucht alleen is genoeg
Max   Een gerucht afkomstig van een louche Griekse antiekhandelaar?
Valentine   Nee, dat is mij niet genoeg.
Valentine   Natuurlijk wel! Al is er maar de schijn dat Morcerf niet helemaal van onbesproken gedrag is, dan zal mijn vader het huwelijk afblazen. Hij kan zich dat niet permitteren.
Max   Ik kan het me niet permitteren roddels en achterklap te publiceren. Ik moet het verhaal op zijn minst door één iemand bevestigd krijgen. Betrouwbaarheid is mijn enige kapitaal. We hebben het bovendien niet over zomaar iemand. Morcerf is een man van aanzien.
Valentine   Dus ik moet maar gewoon met Albert trouwen.
Max   Hè, doe nou niet zo
Valentine   Ik trouw gewoon met Albert en ik blijf jou in het geheim ontmoeten. Ik word net als Hermine Danglars met haar minnaar. Iedereen weet ervan, zelfs haar man, maar het kan niemand wat schelen.
Max   Zes weken is gewoon te kort. In zes weken krijg ik geen betrouwbare berichten uit het zuiden van Egypte. Dat is fysiek onmogelijk.
Valentine   Je bent gewoon bang om je vingers te branden.

Max Ja, inderdaad. Want er staat straks 'van onze verslaggever', maar reken maar dat ze heel snel weten dat ik dat ben. En als het niet klopt, waar denk je dan dat ik nog aan het werk kan?

Valentine Maar het zou voor uitstel zorgen

Max Daar hebben we alleen iets aan als het blijkt te kloppen.

Valentine Hij deugt toch niet! Dat vind jij toch al lang! Hij is een parvenu. Waar komt al dat geld vandaan? Natuurlijk heeft hij bloed aan zijn handen. Ik zeg je: het klopt, hoe louche die Griek van jou ook zijn mag. Waar is dat dan, dat Sennar?

Max In het uiterste zuiden van Egypte. Wat vroeger Nubië was.

Valentine Nubië?

Scène 7

Monte Cristo Wat kan ik voor u betekenen?

Max Goedemiddag, ik ben Max Morrel, van het Journal des Débats.

Monte Cristo Van rederij Morrel. U bent de zoon

Max Inderdaad!

Monte Cristo Wat brengt u hierheen?

Max Ik ben bezig met een journalistiek onderzoek naar de gebeurtenissen van 1821 in Nubië

Monte Cristo Dat klinkt meer als een historisch onderzoek.

Max Dat is waar, maar u weet: het verleden bepaalt het heden – vandaar. Ik heb begrepen dat u een Nubiër in dienst hebt.

Monte Cristo Dat klopt

Max Zou ik hem wat vragen mogen stellen?

Monte Cristo Maar natuurlijk. Ik ben alleen bang dat hij geen antwoord zal geven.

Max Misschien kunt u hem er op wijzen dat het algemeen belang...

Monte Cristo Het gaat u om het algemeen belang?

Max In mijn ogen is dat de opdracht van de journalist

Monte Cristo Een zeker persoonlijk belang speelt hier ook een rol, als ik me niet vergis

Max U bent goed op de hoogte

Monte Cristo Ik zie en zwijg, maakt u zich geen zorgen

Max Mag ik het toch proberen?

Monte Cristo Vanzelf!

Ali, dit is Max Morrel. Hij wil je een paar vragen stellen.

Max Meneer, ik heb gehoord dat een Fransman in 1821 gediend heeft in het leger van Mohammed Ali. Weet u daar iets van?
Kent u Sennar?
Hij – de Fransman – zou een aanval hebben geleid op het koninklijk paleis in Sennar. Heeft u daar misschien ooit iets over gehoord?
Mijn bron zegt dat de laatste koninklijke familie van de Funj destijds is uitgemoord. Het schijnt dat de vrouwen en kinderen –

Ali beëindigt het gesprek.

Monte Cristo U bent niet veel verder gekomen, vermoed ik
Max Helaas niet
Monte Cristo Ik was er al bang voor

Scène 8

Monte Cristo Waarom? Godnondeju! Waarom? Alsof het iets uitmaakt! Wat kan het schelen? Ik krijg hem toch. Het duurt alleen langer. Nu moet Morrel zijn informatie uit Egypte gaan halen. Of ik. Terwijl één hoofdknik van jou genoeg is. Maar jij wil je handen schoon houden. Jij wil geen oordeel vellen. Jij wacht op God. Ik zeg je: dan kan je lang wachten. God bestaat niet. Gerechtigheid bestaat niet. Er bestaan maar twee dingen: het niets-ontziende, alles-vermorzelende toeval en de menselijke wil. *Mijn wil.*

Scène 9

Héloïse De tuin is nog precies hetzelfde. Maar een landhuis is het niet meer. De stad vreet zijn weg naar buiten. Vroeger was het hier doodstil. De vogels hoorde je, het waterrad verderop. Nu is er de hele dag het geratel van wielen, hoefgetrappel, een eindeloze stroom verkeer de stad in en uit.

Valentine Ik vind het hier doodstil.

Héloïse Jullie zijn het gewend. Altijd lawaai om je heen, altijd het gedruis van de stad, van duizenden mensen.

Valentine Het is de moderne tijd, mama. De vooruitgang.

Héloïse Vooruitgang! Het is alsof ik je grootvader hoor.

Valentine Ik begrijp u niet. U houdt van de natuur, maar de natuurlijke ontwikkeling in de maatschappij vind u afstotend

Héloïse Omdat ik er met de beste wil van de wereld geen vooruitgang in kan ontdekken. Elke burgerman met een beetje geld koopt zijn aandeeltjes. De avonturiers trekken naar overzee, worden rijk en krankzinnig in de tropen, komen terug met meer geld dan ze ooit nodig zullen hebben en kopen zich adeldom, denken ze. Titels die eeuwenlang verbonden zijn geweest aan een familie, aan landerijen, aan huizen en dorpen. Namen die iets betekenden. Namen die tot iets verplichtten.

Valentine Er zijn heel wat malloten geboren met een oude naam.

Héloïse In elke familie is wel een zwart schaap, maar het gaat om het principe.

Valentine Nu kan een man tenminste op grond van verdienste vooruit komen, uit welke kring hij ook komt.

Héloïse Verdienste betekent tegenwoordig alleen nog inkomen. Mijn vader, mijn grootvader, mijn overgrootvader, mijn betovergrootvader – dat waren mannen van verdienste. Ridders waren het.

Valentine Mama! Neem me niet kwalijk, het is 1835!

Héloïse Ja, natuurlijk. Het is alleen... Hoeveel kleine Servieuxtjes hebben niet door deze tuin gedraafd, de afgelopen paar honderd jaar? Met hoeveel liefde en geduld is het huis onderhouden, opdat jij er met jouw kinderen nog de zomers zou kunnen doorbrengen. En nu mag een zogenaamde graaf van Monte Cristo de magnolia laten omzagen als hem dat beliest.

Valentine Het lijkt mij niets voor Monte Cristo om magnolia's om te zagen

Héloïse Waar houdt het op? Mijn keukenmeid of ik, dat maakt straks niet meer uit. 'Ze kennen hun naam geeneens schrijven, maar we benne toch allemaal gelijk?'
Alles gaat – vergeef me de uitdrukking – naar de verdommenis.

Monte Cristo Het huis bevat me. Al moet ik zeggen: het heeft iets sombers, vindt u niet? alsof het een misdaad verbergt. In de tuin is een vreemde plek, onder de kastanje, daar lijkt het altijd te waaien. Zelfs als het windstil is, als er geen blad beweegt, voel je daar een koude luchtstroom. Waarvandaan? God mag het weten. Ik heb wel eens gehoord dat zoiets gebeurt als ergens een graf verborgen ligt. Mensen in de buurt zeggen dat er 's nachts klaaglijk gehuil klinkt, als van een pasgeborene

Hermine bezwijmt.

Héloïse Hermine! Ze zag al zo bleek! En dan komt u met uw griezelige verhalen – foei! Ons de stuipen op het lijf jagen! Ik heb hier nog nooit babygehuil gehoord.
Monte Cristo Mag ik – dit is beter dan reukzout

Hermine komt bij.

Héloïse Dat is inderdaad beter dan reukzout. Wat is het, als ik vragen mag?
Hermine Neemt u me niet kwalijk –
Monte Cristo Hoe zou men u uw gevoeligheid kwalijk kunnen nemen, mevrouw?
Hermine Het is niet mijn gewoonte zo de aandacht op mij te vestigen
Monte Cristo Een vrouw als u heeft daar geen flauwtes voor nodig.
Hermine U vleit mij
Monte Cristo Is u dat onaangenaam?
Hermine U weet wel beter!
Héloïse Hoe voel je je
Hermine Goed, het is over. Wat was dat, dat u mij gaf?
Monte Cristo Het is een elixer uit Abessinië. Het werkt uitstekend bij flauwtes, maar ook bij koorts en vapeurs. Maar het moet met de uiterste omzichtigheid toegediend worden: tot drie druppels is het heilzaam
–
Danglars Drie
Monte Cristo Bij een dosering van meer dan vijf druppels is het gevaarlijk –
Danglars Vijf
Monte Cristo En boven de tien druppels is het dodelijk.
Danglars Tien
Monte Cristo Opgelost in vloeistof is het bovendien volkomen reuk- en smaakloos, wat het nog riskanter maakt.
Héloïse Zou ik het door een apotheker kunnen laten klaarmaken? Ik zou er enorm mee geholpen zijn.
Monte Cristo Helaas, de receptuur ken ik niet – de arts van wie ik het kreeg, wilde zijn geheim niet prijsgeven.
Héloïse Zou ik hem kunnen vragen het mij te sturen?

Monte Cristo Ik ben bang dat uw bestelling hem nooit zou bereiken, maar ik heb een kleine voorraad meegenomen. Daarvan wil ik u wel wat afstaan.

Héloïse Dat zou geweldig zijn

Monte Cristo Gaat het weer?

Hermine Ik heb een levendige fantasie, dat is het enige.

Valentine Meneer Monte Cristo, mag ik een beroep doen op uw vrijgevigheid?

Monte Cristo Waarop?

Héloïse Valentine, alsjeblieft!

Valentine Ik zoek donateurs voor de bekostiging van de gaarkeukens

Monte Cristo Jij denkt dat liefdadigheid een deugd is

Valentine Ja, natuurlijk, de naastenliefde is wat ons mensen menselijk maakt

Monte Cristo Is dat zo? Ik ben bang dat ik mij dan niet langer tot de menselijke soort mag rekenen. Ik bezit geen greintje naastenliefde.

Valentine Ik geloof u niet. Dat is allemaal pose. U lijkt mij een gevoelig man.

Monte Cristo Jij lijkt mij een romantisch meisje

Villefort Daar slaat u de spijker op de kop

Valentine Ja, lach mij maar uit. Maar ik meen het. Wij mensen zijn door broederschap met elkaar verbonden.

Héloïse Liefje

Monte Cristo Ik van mijn kant, ik geloof dat het de misdaad is, eerder dan de naastenliefde, die ons mensen menselijk maakt. Vindt u niet, Villefort?

Villefort Ik ben bang dat ik u daarin gelijk moet geven.

Valentine Als iets de mens tot misdaad drijft, dan is het armoede.

Albert Dat denk ik ook

Monte Cristo Vergeet de liefde niet! Hoeveel misdaad komt niet voort uit liefde?

Valentine Dan is het geen echte liefde. Kwaad kan niet uit goed voortkomen

Villefort Natuurlijk wel! Dat gebeurt maar al te vaak! Niets zo gevaarlijk als goede bedoelingen! En hoe krachtiger de overtuiging, hoe desastreuzer de gevolgen. Kijk naar onze recente geschiedenis – de voorbeelden liggen voor het oprapen.

Fernand De liefde is het leven zelf.

Danglars Ja?

Fernand Over het leven zelf zeggen we ook niet of het goed of kwaad is. Het is. Zoals de natuur is. Daar komt geen moraal aan te pas. Een

storm, een onweer, een aardbeving – zijn ze goed? Kwaad? Nee. Want ze hebben geen bedoeling. Om in Villeforts jargon te blijven: er is geen motief.

Danglars Nee, nou draaf je toch door. Storm, een aardbeving: wat een schade dat niet met zich meebrengt! Dat reken ik toch wel tot het kwaad

Fernand Je zegt het zelf: met zich meebrengt. Het is een gevolg, niet het verschijnsel zelf.

Danglars Ja, ja, zo bedoel je

Fernand Liefde kent geen moraal

Monte Cristo Maar de gevolgen van de liefde...

Fernand Ja?

Monte Cristo De gevolgen van de liefde kunnen verschrikkelijker zijn dan de ergste aardbeving.

Fernand Ja. En glorieuzer dan... dan...

Monte Cristo De zonsopgang gezien vanaf de piramide van el-Fajoum

Fernand Ja. Bijvoorbeeld

Hermine Egypte, daar zou ik graag eens heengaan

Monte Cristo Het is een betoverend land. Nietwaar, Morcerf?

Fernand Beslist

Valentine Ach, toe, meneer Monte Cristo, wilt u toch niet deelnemen in het fonds voor de gaarkeukens? De namen van alle donateurs worden in de krant bekend gemaakt.

Monte Cristo In het Journal des Débats neem ik aan?

Valentine Ja – hebt u daar bezwaar tegen?

Héloïse Mijn dochter steekt haar sympathieën niet onder stoelen of banken

Monte Cristo Ik wil mijn naam niet genoemd zien – in geen enkele krant

Fernand Dat zegt u nu zo makkelijk, maar in Parijs telt een man pas mee als zijn naam in de krant staat

Monte Cristo Dat hangt er vanaf waarom

Albert Nou, dat maakt eigenlijk niet veel uit

Monte Cristo Dus als morgen in de krant staat, dat de geachte senator Fernand de Morcerf een schurk is, dan is dat hetzelfde als wanneer hij een belangrijke speech heeft gehouden?

Héloïse Parijs vindt de schurkenstreek interessanter

Monte Cristo Meent u dat nou? En dat zou geen consequenties hebben voor de senator?

Villefort   Natuurlijk wel. Men kan zich geen schandaal veroorloven. Maar de dames hebben graag iets te bespreken

Héloïse   Heus niet alleen de dames!

Valentine   U hoeft niet in de krant, als u dat niet wil.

Danglars   Vooruit, Monte Cristo, met uw vermogen kunt u de armelui van de jongedame wel een poosje drooghouden!

Monte Cristo   Natuurlijk, maar dat is de kwestie niet

Danglars   Ah, u laat zich graag bidden en smeken door zo'n lief kind als Valentine.

Hermine   Eugène, alstublieft

Monte Cristo   Van bidden en smeken is geen sprake, lijkt me: Valentine staat haar mannetje, waar of niet

Albert   Ik ben niet voor niets met haar verloofd!

Valentine   Ik wilde u niet onder druk zetten!

Monte Cristo   O jazeker wel, en je hebt volkomen gelijk. We hebben het er nog over, is dat goed?

Valentine   Graag

Villefort   Danglars zet zich onvermoeibaar in voor de liefdadigheid

Danglars   Nou... U moet niet overdrijven!

Hermine   De liefdadigheid levert hem ook heel wat op

Danglars   Dankuwel, Hermine

Villefort   Hoeveel jaren beheert u de weeshuisgelden al niet?

Danglars   Al heel wat jaartjes inderdaad. Ik verwacht ze binnenkort weer, de regenten van het weeshuizenfonds. Elke 31ste januari komt de thesaurier de gelden halen. En we hebben een prachtresultaat behaald dit jaar, al zeg ik het zelf.

Hermine   Mijn man heeft *soms* een scherpe neus voor de ontwikkeling van de beurskoersen.

Danglars   Vijf miljoen! Vijf miljoen, krijgen ze van me, de weesjes!

Hermine   Zullen we de details achterwege laten?

Danglars   Details? Details? Voor u zijn dat misschien details, lieve Hermine, maar ik kan mij niet veroorloven zulke bedragen een detail te noemen

Monte Cristo   Pecunia non olet, mevrouw, zeker niet in onze tijd.

Hermine   Nee, geld stinkt niet, dat ben ik volkomen met u eens. Geld is tovenarij. De steen der wijzen. Geld doet samengaan wat elkaar gewoonlijk uitsluit: vrijheid en zekerheid. Van nature stoten die twee elkaar af als de gelijke polen van twee magneten. Men is vrij en

heeft geen zekerheid, of men heeft zekerheid en is onvrij. Alleen geld kan vrijheid en zekerheid doen samensmelten.

Monte Cristo Bravo!

Villefort Hermine
Hermine Gérard! Goddank dat je gekomen bent – ik had me geen raad geweten

Villefort Laat je niet van de wijs brengen! Hij speelt een spel. Een gemeen spel. Hij probeert ons uit de tent te lokken. Trap er niet in, hij kan ons niets, maar dan ook niets in de schoenen schuiven

Hermine Maar het grafje
Villefort Dat is het juist: er is geen grafje! Het is er nooit geweest!
Hermine Gérard, hou op! Ik ben het verdriet na al die jaren wel te boven. Ik weet wat de waarheid is, dus lieg me niet voor

Villefort Ik lieg niet: het grafje was weg
Hermine Wat zeg je?
Villefort Toen ik hersteld was van de messteken, ben ik hierheen gegaan om...

Hermine Om alle sporen uit te wissen
Villefort Ja
Hermine Om ons kindje ergens in een anoniem bos onder de zoden te leggen. Of in een sloot te gooien.

Villefort Hermine
Hermine Je gunde hem niet eens zijn grafje onder de kastanje. Waar ik jarenlang troost uit putte! 'Hij ligt tenminste op de mooiste plek die je je denken kan.'

Villefort Je bent onrechtvaardig
Hermine Je was blij dat hij dood was. Je huwelijk... Je carrière...
Villefort Hoe durf je
Hermine Heb ik ongelijk dan?
Villefort Mag ik verder gaan?
Ik zocht, maar er was geen graf, het kind was weg. Ik ben hier dag na dag teruggekomen om te zoeken, maar het was weg.

Hermine Iemand anders heeft het weggehaald
Villefort Ja
Hermine Maar waarom?
Villefort Ik weet het niet zeker
Hermine In elk geval waren de sporen uitgewist

Villefort Dat hoop ik
 Hermine Wat bedoel je?
 Villefort Het kind zelf... Stel...
 Hermine Het kindje was dood!
 Villefort Ja.
 Hermine Het kindje was dood.
 Villefort Dat dachten we.
 Hermine Het kindje was dood
 Villefort Ja
 Monte Cristo probeert ons te intimideren.
 Hermine Maar waar is hij op uit? Geld kan het niet zijn
 Villefort Ik weet het niet.
 Hermine Misschien heb je hem ooit laten veroordelen?
 Villefort Dat dacht ik ook, maar ik heb nooit eerder met hem te maken gehad.
 Hermine Met een familielid misschien?
 Villefort Hij is alleen op de wereld
 Hermine Ik probeer hem beter te leren kennen. Misschien laat hij iets los
 Villefort Wat hij ook van plan is, onthoud: hij kan ons niets doen, dus maak je geen zorgen en laat je niet bang maken.
 Hermine Nee.

Mercedes Men doet navraag naar u. De procureur-generaal laat onderzoek doen.
 Monte Cristo Is dat zo?
 Mercedes Men wil weten wie u bent
 Monte Cristo Dat zou ik zelf ook wel willen weten
 Mercedes Wie niet?
 Monte Cristo U weet wie ik ben
 Mercedes Ik heb geen idee.
 Monte Cristo Nee?
 Mercedes Nee.
 Monte Cristo U bent dezelfde gebleven.
 Mercedes Niemand blijft dezelfde.
 Monte Cristo Voor mij bent u dezelfde gebleven
 Mercedes Hoe zou dat kunnen? Er is zoveel gebeurd
 Monte Cristo U bent veranderd?
 Mercedes Ja.

Monte Cristo In dat geval zou ik graag opnieuw met u kennismaken
Mercedes Weet u dat zeker?
Monte Cristo Ja
Mercedes U zult teleurgesteld zijn
Monte Cristo Nee
Mercedes U zult misschien zoeken naar dingen die er niet meer zijn.
Monte Cristo Sommige dingen gaan niet verloren
Mercedes Sommige dingen gaan nooit verloren
Monte Cristo Wanneer?
Mercedes Hier blijft niets geheim.

Valentine Meneer Ali, alstublieft! Mijn lot ligt in uw handen. Mijn leven hangt van u af. Alstublieft, luistert u naar mij. Mijn vader geeft mij ten huwelijk aan Albert de Morcerf. Ik houd niet van Albert. Ik hou van de man die pas bij u was, van Max Morrel.
U bent de enige die mij kan redden!
U komt toch uit Nubië? Weet u iets van het bloedbad in Sennar? Van Morcerf? Ja, u weet ervan. Ik heb het gezien, hoe u uw rug rechtte toen u hem zag; ik zie de uitwerking die zijn naam op u heeft.
Helpt u mij! Ze zeggen dat u een slaaf bent. Als dat zo is, dan weet u wat vrijheid betekent! Dan weet u hoe het voelt verkocht te worden.
Alstublieft? U beschikt over mijn geluk!
Als ik uw dochter was... Ik kon uw dochter zijn... Hebt u kinderen? U wilt toch ook dat zij gelukkig zijn?
U weet wat er in 1821 gebeurd is, ik weet het zeker! Ik voel het. U weet het niet alleen: u was erbij. Zegt u het mij! Was het Morcerf? Bedenkt u toch: zulke misdaden mogen niet verborgen blijven! Zoveel slachtoffers mogen niet naamloos verdwijnen!
Knikt u alleen als ik het bij het rechte eind heb: is Morcerf de Franse officier die het bevel voerde in Sennar?

Ali knikt.

Monte Cristo Dank, Ali! Dank! Toch gevallen voor haar glimlach en haar blanke boezem? Of heb jij ook het geloof in de goddelijke gerechtigheid laten varen?

Het uurwerk is in gang gezet.
We moeten op onze hoede zijn. Dwars door de dure parfums heen ruik je hun angst. Bange mensen zijn gevaarlijk. Het wordt, lijkt me, binnenkort tijd om Villefort te geven wat hij zoekt.

Scène 10

Danglars

Ik wou nog een detail met u bespreken

Hermine

Ik kan mij niet herinneren dat wij het ooit over iets anders dan details hebben gehad.

Danglars

Het zal uw hoge geboorte zijn, Hermine, die uw blik vertekent. In de diepte lijkt alles kleiner. Ik met mijn geringe komaf zie een verlies van zeventhonderdduizend francs niet als kleinigheid. Zeventhonderdduizend francs verdwenen. In rook opgegaan. En waarom? Omdat u mij komt influisteren dat de Spaanse troonpretendent een greep naar de macht doet en ik mijn Spaanse stukken van de hand moet doen.

Hermine

Nee. Ik heb niet gezegd dat u uw Spaanse stukken weg moest doen. Ik heb u een telegraafbericht doorgegeven.

Danglars

Dat was buitengewoon vriendelijk en zeldzaam altruïstisch van u. Spijtig alleen dat het bericht de volgende dag herroepen werd.

Hermine

Kan ik dat helpen? Kan ik het helpen dat u uw Spaanse stukken heeft verkocht? Dat is uw eigen beslissing geweest.

Danglars

Sinds u met Debray optrekt, hebt u mij ingefluisterd welke maatschappij de concessie zou krijgen voor de spoorlijn Parijs-St.Germain. Ik heb zoveel mogelijk aandelen van die maatschappij op de kop getikt en er één miljoen aan verdiend. Daarvan, lieve, heb ik u tweehonderdvijftigduizend toegestopt, bovenop uw normale toelage. Een tijdje later wist u ineens van een Canadese mijnexploitatie. Ik heb uw influistering gevolgd, zeshonderdduizend verdiend, waarvan ik u honderdvijftig heb gegeven. Vervolgens kregen we uw droom over de Haïtiaanse schuld die alsnog zou worden terugbetaald. Ik verdiende driehonderdduizend, u kreeg vijfenzeventig. Kortom: u hebt telkens voor een kwart in mijn winst gedeeld. Het lijkt mij dus billijk dat u nu een kwart van mijn verlies op zich neemt.

Hermine

En hoe wilt u dat ik dat doe?

Danglars

U betaalt mij honderdvijfenzeventigduizend francs.

Hermine

Ik heb geen honderdvijfenzeventigduizend francs.

Danglars Dan zult u bij een vriend moeten aankloppen. Als u ze niet heeft, moet Lucien Debray ze wel hebben.

Hermine Pardon?

Danglars Hermine, alstublieft. Uw speculaties op de beurs zijn, voorzover ik heb kunnen zien, uiterst lucratief geweest. Als dat rendement niet hier is, dan is het daar.

Hermine Danglars, misschien wil het tot u doordringen dat het batig saldo van mijn liaison met Debray nog altijd positief voor u uitpakt. Misschien wilt u ook onder ogen zien, dat u *sans gêne* het geld toucheert dat mijn betrekking met Debray u oplevert. U bent niet anders dan een souteneur, meneer.

Danglars Hoererij is de grondslag van ons huwelijk. We kunnen immers niet zeggen dat u zich destijds aan mij hebt gegeven. U hebt zich aan mij verkocht, nietwaar.

Hermine Zo grof bent u niet eerder geweest

Danglars Zoveel geld hebt u mij niet eerder gekost

Hermine Daar kan ik helaas weinig aan doen. Ik ben als getrouwde vrouw zoals u weet handelingsonbekwaam.

Danglars Maar Debray niet. Daar hebt u hem toch voor? U houdt het toch met uw stroman.

Hermine Ik ben helaas op een leeftijd gekomen dat ik op de liefde niet meer hoeft te rekenen.

Danglars Ach, u wilde rekenen op de liefde! Mij heeft men altijd verzekerd dat liefde en rekenen niet samengaan. Ik heb gekozen voor het rekenen.

Hermine Gekozen?! Danglars, iets anders zat er voor u niet in.

Danglars Ik heb mij in elk geval al vroeg gerealiseerd, dat alle menselijke betrekkingen uit berekening worden aangegaan. En u ook, Hermine. U bent geen spatje minder cynisch dan ik. Hoe vaak hebt u uw benen gespreid met de gedachte 'voor wat hoort wat'? Hoe vaak hebt u hoofdpijn geveinsd, omdat u dacht 'wat koop ik ervoor?'

Hermine Wilt u gaan? Wilt u alstublieft gaan.

Danglars Dit is mijn huis. U eet uit mijn hand. Ik ga wanneer ik dat wil. En dat is als u aan uw verplichtingen voldaan heeft.

Zij geeft hem het geld.

Danglars Ik dank u zeer.
Overigens: hoe weinig u dat ook kan schelen, ik vind het pijnlijk dat u zich zo openlijk interesseert voor meneer Monte Cristo. Aan Debray zijn we gewend, maar moet de hele wereld weten dat u nóg een liaison aanknoopt?

Scène 11

Villefort Bijzonder prettig dat u mij kon ontmoeten, Eerwaarde.
Pater Busoni Vanzelf, vanzelf
Villefort U weet waar het om gaat?
Pater Busoni Uiteraard, en er is mij veel aan gelegen uw bezorgdheid uit de weg te ruimen. Soms laten de dingen zich bedenkelijk aanzien, terwijl er in feite van een tragedie sprake is.
Villefort U kent hem al lang?
Pater Busoni Wij hebben elkaar in Constantinopel ontmoet, in april '31 als ik mij niet vergis. Toen zijn we elkaar enige tijd uit het oog verloren, maar in Rome hebben we de afgelopen jaren veel contact gehad. Ziet u, de graaf heeft, moge God hem vergeven, het geloof vaarwel gezegd, maar in zijn toestand ontstaat er een natuurlijke hang naar het transcendente. Hoewel hij dat zelf niet zou toegeven, denk ik dat onze vriendschap mede daardoor geïnspireerd is.
Villefort Zijn toestand?
Pater Busoni Ach... Ik dacht dat u op de hoogte was!
Villefort Nee
Pater Busoni Monte Cristo is stervende
Villefort Ach zo
Pater Busoni Ik weet het, de schijn bedriegt. Hij maakt nog altijd een krachtige en vitale indruk, maar inwendig wordt hij langzaam maar zeker gesloopt. De eindigheid van zijn bestaan kwelt hem. Hij weet met de tijd en het geld die hem resten geen raad, vandaar zijn excessieve levensstijl. Niets kan hem bevredigen – geen harem in de Oriënt, geen carnaval in Venetië, geen Weense Hofreitschule. Amechtig jaagt hij zijn lusten na. Altijd lokt hem iets dat nog opwindender is. Hij verdrinkt in de mogelijkheden. De rust die hij eigenlijk nodig heeft – en die hij zou kunnen vinden als hij Gods barmhartigheid zou aanvaarden – is hem niet gegeven. Een faustische figuur, meneer Villefort, een faustische figuur.
Villefort Juist. En wat brengt hem in Parijs?

Pater Busoni U kent de uitdrukking: Napels zien en dan sterven? Wel, Monte Cristo kent Napels vrijwel zijn hele leven, voor hem is het 'Parijs zien en dan sterven'.

Villefort Ik begrijp het. Mag ik u heel hartelijk danken voor uw medewerking. Ik ben blij dat mijn achterdocht niet gegrond is. Blijft u lang in Parijs?

Pater Busoni Nee...nee... Ik ben op doorreis. Ik doe Parijs aan om afscheid te nemen van mijn vriend Monte Cristo. Wij zullen elkaar in dit leven niet meer ontmoeten. Ik trek mij terug in het Benedictijner klooster op Skarrábymagheagh, een Schots eiland, een van de Hebriden.

Villefort Jaja. Dan wens ik u het allerbeste en nogmaals dank. *af*

Pater Busoni Was ik goed?
Ik was goed! En eigenlijk geen woord gelogen, of wel soms?
Nou ja, Skarrábymagheagh, maar daar komt hij nooit achter.

Scène 12

Noirtier geeft Valentine de krant

Valentine Van een onzer redacteuren.
Uit betrouwbare bron is vernomen, dat senator Fernand graaf de Morcerf ... Bij de verovering van het koninklijk paleis in Sennar liet kolonel Mondego zijn troepen de vrije teugel... Niet eerder was bekend dat de heer Morcerf in vreemde dienst is geweest...
Gered! Ik ben gered! Grootvader, dankuwel
Denkt u dat er een onderzoek komt?

Noirtier knikt

Valentine Maar tot de uitkomst bekend is, zal vader de bruiloft niet door laten gaan, toch?

Noirtier schudt zijn hoofd. Héloïse en Villefort komen op, met krant

Villefort Je hebt het voor elkaar, jongedame! Ongelooflijk! Ik zal maar aannemen dat dit klopt. Zo stom is die journalist van je nou ook weer niet.

Héloïse U, vader! U hebt hier de hand in gehad! Hoe durft u! Hoe durft u zich te bemoeien met onze beslissingen! U, die ons genadebrood eet!

Villefort Nou, Héloïse, zo is het niet

Héloïse Hij woont onder mijn dak!

Villefort Lieve

Héloïse Als jij maar niet denkt dat je ooit toestemming krijgt voor een huwelijk met die plebejer van een Morre! Het bloed van de oudste geslachten van Frankrijk stroomt door jouw aderen. Jouw kinderen zullen een naam dragen!

Scène 13

Mercedes Dus... Dus de tijd dat ik nog in Marseille was, zat jij op een steenworp afstand

Monte Cristo Ja

Mercedes Ik kon je zowat zien

Monte Cristo Ja

Mercedes Mijn god...

Monte Cristo Wat dacht jij dan? Wat dacht jij dan waarom ik niet terugkwam?

Mercedes Ik weet het niet. Ze hadden je vrijgelaten, zeiden ze. Ik wachtte. Je kwam niet. Iedereen zei dat je wel dood moest zijn. Tenslotte dacht ik ook dat je dood was.

Monte Cristo Er heeft een vloek op ons gerust. Die vloek ga ik uitwissen. Ongedaan maken. Uitzwavelen en wegbranden.

Mercedes En dan?

Monte Cristo Dan kan ik beginnen met leven

Mercedes Ik ben bang

Monte Cristo Jij hoeft niet bang te zijn. Ik hou van je

Mercedes Ja

Ik ben getrouwd, Edmond

Monte Cristo Jou mijn naam te horen zeggen –

Mercedes Al die jaren... Mijn leven... dat laat zich niet ongedaan maken of uitwissen

Monte Cristo Je bent mijn vrouw

Mercedes Ik was jouw vrouw

Monte Cristo Alles komt goed. Laat het aan mij over

Mercedes Wat ben je van plan?

Monte Cristo   Schoon schip maken. En daarna kniel ik voor je en leg mijn lot in
jouw handen en vraag of je mij wilt
Mercedes   En als ik nee zeg?
Monte Cristo   Dan gord ik mijn kromzwaard om en spring op mijn arabische
volbloed en galoppeer je slaapkamer binnen. Voorop het paard
neem ik je mee naar mijn schip en draag je aan boord. Jij schopt en
slaat en schreeuwt 'zet me neer!', 'laat me los!', maar we varen de
haven al uit en we zetten koers naar – zeg het maar
Mercedes   Smyrna
Monte Cristo   Naar Smyrna

Scène 14

Fernand   Waar was jij
Mercedes   Uit. Hoezo?

Fernand geeft haar de krant.

Fernand   Max Morrel maakt mij kapot
Mercedes   Maar waarom? Dit is toch volkomen uit de lucht gegrepen?
Fernand   Dat maakt niets uit. Mijn goede naam is beschadigd, Villefort heeft
mij al geschreven dat 'gezien de situatie' de verloving wat hem
betreft is opgeschort
Mercedes   Heb je Albert gesproken?
Fernand   Ik weet niet waar hij is
Mercedes   En nu?
Fernand   De senaat zal een onderzoek instellen. Ze zullen Morrel horen over
waar hij zijn informatie vandaan heeft
Mercedes   Maar jij bent daar toch nooit geweest, in Nubië?

Fernand zwijgt.

Mercedes   Of wel?
Fernand   Ik ben daar geweest
Mercedes   1821, toen was jij als adviseur naar Kairo
Fernand   Ja
Mercedes   En toen ben je ook in Nubië geweest?
Fernand   Ja
Mercedes   Waarom heb je dat nooit verteld?

Fernand   Hoe kon ik dat doen? Had ik je moeten vertellen dat ik een veldtocht ging leiden? Ik kon jou niet in angst achterlaten. Met een klein kind. Albert was zes. Hoe had ik dat kunnen doen, na alles wat er gebeurd was.

Mercedes
Fernand   Maar je brieven? Je hebt mij geschreven uit Kairo
Die heb ik van tevoren geschreven. Een kennis gaf er nu en dan een mee aan een Frans schip.

Mercedes   En achteraf? Waarom heb je me achteraf niks verteld?
Fernand   Ik kwam terug uit een oorlog. Wat had je willen horen?
Mercedes   Maar dit is niet waar, toch?
Fernand   Het was oorlog
Mercedes   Dit zou jij nooit doen.
Fernand   Het maakt niet uit. Ik heb mijn verleden verzwegen toen ik in de senaat kwam

Mercedes   Dit heb jij niet gedaan
Fernand   Alles wat ik gedaan heb, heb ik voor jou gedaan. Voor jou en voor Albert. De veldtocht in Nubië heeft ons naar Parijs gebracht.

Mercedes   Wat komen ze te weten, Fernand?

Fernand zwijgt.

Mercedes   Wat voor getuigen zou Morrel kunnen hebben?
Fernand   De neger van Monte Cristo is een Nubiër

Scène 15

Albert   U bent een hondsvot, meneer. Uit eigenbelang bezoedelt u de naam van mijn vader en u verschuilt zich achter de krant. 'Een onzer redacteurs!' De naam van mijn vader is ook mijn naam. Ik eis genoegdoening.

Max   Morcerf, alsjeblieft! Kom me niet aan met dat drie muskietiersgedoe!³ Een duel, ben je gek?

Albert   Uw lafheid kent geen grenzen.

Max   De naam van jouw vader is zijn naam niet. Geloof me: noch voor de naam Morcerf, noch voor de naam Mondego wil jij je leven wagen.

---

³ dit is een anachronisme, de drie muskietiers verscheen rond 1844

Albert Ik ben een man van eer, Morrel. Ik laat mij niet in de krant te schande zetten. Ik verwacht u morgenochtend met uw secondanten om zeven uur in het Bois de Vincennes.

Valentine Albert, hou op. Max heeft alleen zijn werk gedaan.

Albert Valentine, wil je je hier niet mee bemoeien? Dit is van man tot man

Max Ze heeft gelijk. Ik kan zulke informatie moeilijk *niet* publiceren.

Albert Dat had heel makkelijk gekund. Ten eerste zijn je inlichtingen onjuist, ten tweede heb je ze verkregen door als een rat in het verleden van mijn vader te graven, alleen omdat je het niet kan verkroppen dat Valentine aan mij vergeven is.

Max Onzin! Onzin! Ik heb niet gegraven. Ik kreeg informatie en die heb ik, zoals het hoort, geverifieerd. Je vergist je helaas: wat ik heb geschreven is maar al te waar.

Valentine Wij houden van elkaar

Max Dat is het punt nu niet.

Valentine Dat is het punt wel

Max Al kende ik je niet eens, als ik zulke berichten krijg over iemand die een publieke functie bekleedt, zal ik ze publiceren, wie het ook is.

Valentine Hij moet het toch ooit begrijpen! Ik wil niet met je trouwen, Albert.

Albert Heb jij hem tegen mijn vader opgezet?

Max Dat heeft er niet mee te maken

Albert Ja, jij hebt hem achter mijn vader aangestuurd, als een bloedhond. Mijn vader is een man van hoge moraal, die jullie door het slijk halen alleen om jullie zin te krijgen, om mij te vernederen. Nogmaals: ik verwacht je morgen om zeven uur.

Max Albert, ik ga echt niet op jou schieten en ik ga jou niet op mij laten schieten, alleen omdat ik mijn werk heb gedaan. Mijn leven is het enige dat ik heb en ik ben van plan er nog een beetje van te genieten.

Albert Schaamteloos ben je. Zonder enig eergevoel. Een burgermannetje dat alleen aan zijn salaris kan denken.

Max Je hebt volkomen gelijk. Ik ben een burgerman uit overtuiging. Wat koop ik voor mijn eer als ik dood ben? Een enkele reis hiernamaals? Het spijt me, Albert. Je moet maar op een boom gaan schieten.

Albert Dat je van zo'n man kan houden! Ongelooflijk! Dat je de naam Noirtier de Villefort durft te dragen en je zo opstellen. Bah

Valentine Ik ben een persoon, Albert. Ik ben een levend mens, geen naam. Ik ben iemand met gevoelens en idealen.

Albert Idealen! Je wil gewoon je zin hebben. Je bent een verwend nest, dat is alles. Je denkt dat de wereld om jou draait. Dat er niets groters of belangrijkers is dan Valentine de Villefort. Met die zogenaamde liefdadigheid van je, voor armelui die je nooit tegenkomt. Niets dan ijdelheid en eigenbelang is het. Maar zèlf iets geven, iets opbrengen voor een groter belang – daar ben je te kleinzielig voor.

Valentine Groter belang? Jouw belang zal je bedoelen!

Albert Het belang van continuïteit, van traditie, van geschiedenis. Het belang van onze families, dat ook het belang van Frankrijk is

Max Neem me niet kwalijk! Continuïteit, in jouw familie? Je vader is een visser. Een visser uit Marseille in de Senaat!

Albert Leugens!

Max Nee, het is de waarheid. En daar zou je blij om moeten zijn. Niemand is in deze tijd nog veroordeeld tot zijn eigen stand. Vrijheid en gelijkheid zijn geen holle leuzen.

Valentine Ik zal nooit met je trouwen. Ik beschik zelf over mijn leven. Ik heb er recht op mijn eigen weg te kiezen, in plaats van met mijn lichaam en mijn leven de belangen van mijn vader te dienen.

Albert Je kletst je grootvader na. Je weet niet waar je het over hebt. Romantisch jongejuifersgewauwel is het. En jij durft mijn vader zwart te maken

Valentine Ik heb dingen gehoord over jouw vader.

Albert Hoe kun jij wat dan ook weten van mijn vader? Hoe kun jij weten wat zich vijftien jaar geleden in Afrika heeft afgespeeld? Hoe oud was je helemaal?

Valentine Ik weet genoeg.

Albert Van wie? Dat zou ik wel eens willen weten. Van wie?

Valentine Van de graaf van –

Albert Monte Cristo!

Max Valentine! Hoe kun je?

Valentine Wat?

Albert gehaast af.

Max   Hoe kun je in 's hemelsnaam zeggen dat Monte Cristo... Wat denk je dat Albert nu gaat doen?

Valentine   Hoe weet ik dat nou?

Max   Ik zeg je dit: Monte Cristo is een superbe schutter. Hij schiet het hart uit de hartenaas op twintig pas afstand. Ik weet niet of je Albert wel eens hebt zien schieten?

Valentine   Nee

Max   Ik ben bang dat je je ex-verloofde zojuist ter dood hebt veroordeeld.

Scène 16

In de opera. Loge van Monte Cristo.

Albert   Meneer! U bent de bron van de infame leugens die over mijn vader zijn gepubliceerd. Ik eis een verklaring!

Monte Cristo Wat wilt u verklaard zien, meneer?

Albert   U vertrapt de naam van mijn vader, die ook mijn naam is. U, die nergens vandaan komt! U, met uw fantasietitel! U, die niemand bent!

Monte Cristo Het lijkt mij dat u niet over uw volle verstand beschikt. U bent op het ogenblik allerminst in de positie mijn achtergrond in twijfel te trekken. Verdiept u zich liever in uw eigen achtergrond. Mag ik u verzoeken mijn loge te verlaten.

Albert   Ik denk er niet over!

Monte Cristo U stoort met uw geschreeuw. U gedraagt zich als een proleet, meneer. Ik begrijp dat het u erom te doen is mij publiekelijk te beledigen?

Albert   Dat hebt u goed begrepen!

Monte Cristo U beseft dat ik dat niet over mijn kant laat gaan?

Albert   Zelfs een oplichter en een poseur als u, dicht ik wel zoveel eergevoel toe

Monte Cristo Ik beschouw uw handschoen als geworpen.

Albert   Morgenochtend zeven uur in het Bois de Vincennes.

Monte Cristo Kiest u het wapen, meneer, het is mij om het even.

Albert   Op pistool

Monte Cristo Tot morgen.

Scène 17

Mercedes Wat gebeurt er, Edmond?
Monte Cristo Hij had mij niet moeten beledigen. Ik laat mij niet beledigen. En al helemaal niet door de zoon van Fernand Mondego
Mercedes Albert is 19 geworden in november
Monte Cristo Oud genoeg om te weten dat hij mij niet *en public* voor het hoofd moet stoten
Mercedes Hij is geboren op 23 november 1815
Monte Cristo Ligt daar een kabbalistische boodschap in verborgen?
Mercedes Voor jou wel, lijkt me
Monte Cristo O mijn god
Mercedes Hij is jouw zoon
Monte Cristo Hij heeft nog veel meer verwoest dan ik wist
Mercedes Wie?
Monte Cristo Mijn vrouw geroofd en mijn zoon
Mercedes Waar heb je het over
Monte Cristo Jij weet niet met wat voor schoft je leeft
Mercedes Fernand heeft voor ons gezorgd, voor mij en Albert
Monte Cristo Ik! Ik! Ik had voor jullie gezorgd, als hij er niet geweest was. Je was mijn vrouw geweest
Mercedes Jij was er niet. Waar kon ik naartoe? Naar het klooster en mijn kind afstaan – het enige dat me van jou overbleef? Naar het bordeel en hem in de smerigheid laten opgroeien? Fernand heeft zich over mij ontfermd, met kind en al. Welke man had dat gedaan?
Monte Cristo Ik had je liever in het bordeel gezien dan in het bed van Mondego. En trouwens: wat is het verschil? Dat je de titel van gravin draagt?
Mercedes Hoe durf je?
Monte Cristo Hoe kon je? Hoe kan je leven met zoveel leugenachtigheid, zoveel lafheid? Alsof dat geen smerigheid is waar je je kind in laat opgroeien! God! Een bordeel is er een begijnhof bij. Hoe kan je leven met zo'n man?
Mercedes Ik wist er niks van. Ik heb nooit geweten dat hij in Nubië was. En al helemaal niet wat daar gebeurd is
Monte Cristo Nubië! Ik heb het niet over Nubië! Wat interesseert mij Nubië? Ik heb het over mij! Over ons!
Mercedes Ik weet niet waar dit over gaat
Monte Cristo Fernand heeft ervoor gezorgd dat ik werd opgepakt
Mercedes Dat is niet zo

Monte Cristo   Het is zo. Hij heeft mij aangegeven
 Mercedes   Je haalt je dingen in je hoofd.
 Monte Cristo   Hij had de brief in zijn hand die Villefort mij later liet zien.
 Mercedes   Dat kan helemaal niet
 Monte Cristo   Vraag het hem, vrouw, vraag het hem.
 Mercedes   Hij kon niet schrijven.
 Monte Cristo   Hij had hem niet geschreven, Danglars had hem geschreven.
 Mercedes   Danglars?
 Monte Cristo   Ja
 Mercedes   Maar...
 Monte Cristo   Hij heeft zich niet over je 'ontfermd'. Het was niets anders dan
 berekening. Alleen op het kind zal hij niet gerekend hebben.
 Mercedes   Dus daarom ben je hier. Om je te wreken
 Monte Cristo   Ik ben hier voor jou. Ik ben veertig jaar. In de tijd die mij nog rest wil
 ik eindelijk gelukkig zijn. Met jou.
 Mercedes   Ik moet alleen zijn
 Monte Cristo   Mercedes...
 Mercedes   Ja
 Monte Cristo   Als ik Albert niet dood, bestaat de kans dat hij mij doodt
 Mercedes   Nee. Ik praat met hem
 Monte Cristo   Als hij mijn zoon is, zal hij je daar niet de kans toe geven
 Mercedes   Hoezo niet?
 Monte Cristo   Hij zal niet thuis zijn vannacht.
 Mercedes   Zorg dat dat hele krankzinnige duel niet doorgaat
 Monte Cristo   Dat kan ik niet doen
 Mercedes   Je bent gek. Jullie zijn allemaal gek.

Scène 18

Fernand   Zie jij Monte Cristo
 Mercedes   Ik ben net bij hem geweest
 Fernand   Dat vroeg ik niet
 Mercedes   Ik ga het er niet over hebben
 Fernand   Mercedes – ik kan alles verdragen, maar dit niet
 Mercedes   Hoe kom je erbij?
 Fernand   Iemand heeft het me verteld
 Mercedes   Ik zeg je, ik was net bij Monte Cristo. Ik begrijp dat dat jou niet kan
 schelen, maar morgen duelleert hij met *mijn* enig kind

Fernand Je bent vals. Je bent ontzettend vals. Je weet heel goed dat ik zo niet denk. Ik vraag je nog eens: ga je met hem om

Mercedes Ik wil het er niet over hebben

Fernand Dus het is waar

Mercedes Je denkt maar wat je niet laten kunt

Fernand Mercedes, hij is bezig mij kapot te maken. Waarom? Wat heeft hij tegen mij? Ik ken de man niet. Ik heb hem niets misdaan. Is het vanwege zijn neger?

Mercedes Dat weet jij beter dan ik

Fernand Ik heb maling aan zijn neger. Wat kan mij dat achterlijke Nubië schelen? Maar jij! Dat jij je laat gebruiken! Dat is het ergste!

Mercedes Wat zeg je?

Fernand Waarom denk je dat hij jou neemt? Om mij te vernederen. Voor het oog van de hele wereld.

Mercedes Je weet niet waar je het over hebt.

Mercedes loopt weg.

Fernand Mercedes!

Scène 19

Max Alstublieft! We leven in de moderne tijd? Hij is pas negentien! Dat is geen leeftijd om te sterven! We zijn allemaal volwassen mannen. We kunnen dit toch anders oplossen?

Monte Cristo Als u er zo over denkt, verbaast het me dat u mijn secondant wilt zijn.

Max Ik voel mij verantwoordelijk. Ik heb dit aan het rollen gebracht, om de verlovings van Valentine en Albert te breken, niet om hem te laten ombrengen.

Monte Cristo U hebt niets aan het rollen gebracht. Als iemand iets aan het rollen heeft gebracht, dan ben ik het, onthoudt u dat. Niemand is verantwoordelijk voor andermans handelen. U bent niet verantwoordelijk voor de belediging die Morcerf mij heeft aangedaan, u bent er evenmin verantwoordelijk voor dat ik hem dadelijk dood zal schieten.

Max Het is een oneerlijk gevecht! Hij maakt geen schijn van kans!

Monte Cristo Daar had hij eerder aan moeten denken.

Max Alstublieft, u kunt hem toch alleen verwonden?

Monte Cristo Wees een man, Morrel. U voelt zich bezwaard, omdat u belang hebt bij zijn dood. Maar die schuld moet u of van zich afwerpen of dragen, wat u wilt.

Albert en secondant Lucien op.

Debray Bent u klaar, heren? Mag ik u verzoeken?

Monte Cristo richt, schiet dan expres mis.

Albert Gerechtigheid!

Albert richt, Ali verschijnt, loopt op Albert af, in zijn schootsveld.

Albert Ga weg, kaffer! Dit is tussen gentlemen. Dit is een duel als je het niet begrepen had.

Ali pakt hem zijn pistool af

Albert Debray!

Ali houdt Albert zijn ring voor.

Albert Hoe kom je daaraan! Die is van mijn vader! Er bestaat maar één zo'n ring!

Ali Deze ring vormt de helft van een geheel. Zo'n ring werd volgens de traditie van de Funj gegeven bij het huwelijk. De man draagt de ene, de vrouw de andere helft. Dit is de mijne. Uw vader heeft die van mijn vrouw genomen.

Albert Je liegt!

Ali 1821 staat in mijn geheugen gegrift. Ik herken uw vader uit duizenden. Zeg hem, dat Ali Abu Daqn gekomen is om hem ter verantwoording te roepen. Zeg hem, dat ik tegen hem zal getuigen.

Albert Dit heb jij op je geweten, Morrel! Dit is jouw kleinburgerlijke intrige!

Monte Cristo Je vergist je, jongeman. Dit is een koninklijk eindspel.

Scène 20

Monte Cristo Waarom nu?

Stille.

Monte Cristo Alsjeblieft?
Ali Wat gebeurt, gebeurt
Monte Cristo Nee. Je bent een mens. Je doet iets of je laat iets. Je zwijgt of je spreekt. Omdat je dat wil
Ali Of omdat je gisteren vis hebt gegeten
Monte Cristo Zoveel jaren zwijgen, daar zit een ijzeren wilskracht achter
Ali Er was niets te zeggen
Monte Cristo Niets te zeggen? Je bent onttroond, mishandeld, alles is je afgenomen.
Ali Het was in Sennar anders dan je denkt.
Monte Cristo Ik heb toch verschillende mensen in Egypte hetzelfde verhaal horen vertellen
Ali Ik kom in die verhalen niet voor. Is dat je nooit opgevallen?
Monte Cristo Nee
Ali Ik was er niet. Ik had mij verborgen. Ik heb alles gezien en ik heb niet ingegrepen. Ik heb niets gedaan, toen mijn garde uiteen werd geslagen. Ik heb niets gedaan toen ze mijn vrouwen en kinderen naar buiten sleepten. Ik heb niets gedaan toen hij mijn lievelingsvrouw -

Scène 21

Mercedes Laten we weggaan.
Monte Cristo Nu?
Mercedes Terug naar het zuiden. Naar de zee. Een huisje in Marseille.
Monte Cristo Een huisje met een terras.
Mercedes Waar je in de schaduw van de wingerd kunt zitten.
Monte Cristo Om zeeëgels te eten
Mercedes Ik wil niets meenemen. Ik kan zo weg.
Monte Cristo Heb je hem gezegd wie ik ben?
Mercedes Wie?
Monte Cristo Fernand
Mercedes Nee
Monte Cristo En Albert?
Mercedes Ik schrijf hem. Hij moet zelf beslissen wat hij wil.
Monte Cristo Ik kan nog niet weg

Mercedes Hou je van mij?
Monte Cristo Ik hou van je.
Mercedes Hoe erg het ook is wat Fernand gedaan heeft, hij is voor mij altijd goed geweest. Zonder hem had ik het niet gered. Maak hem alsjeblieft niet verder kapot.
Monte Cristo Wat wil je dat ik doe?
Mercedes Vraag Ali om niet te getuigen.
Monte Cristo Dat kan ik niet doen.
Mercedes Dat wil je niet doen
Monte Cristo Ook
Mercedes Fernand is genoeg gestraft als ik wegga
Laat rusten wat geweest is. Kijk naar wat komen gaat
Monte Cristo Ik kijk naar wat komen gaat. Een bruidsbed moet schoon zijn

Scène 22

Danglars Allemachtig, Monte Cristo, u bent me d'r een! Acht uur 's ochtends!
Monte Cristo Ben ik te vroeg?
Danglars Nou...
Monte Cristo Ik dacht: een huis waar zoveel omgaat als het huis Danglars, daar begint men vast bijtijds.
Danglars Dat klopt: ik was juist bezig een paar wissels uit te schrijven, als u een ogenblik hebt, dan maak ik dat even af
Monte Cristo Natuurlijk, gaat uw gang.
Wissels op Napels? Op Haiti?
Danglars Nee, nee, wissels aan toonder. In te wisselen bij de Bank van Frankrijk. Onooglijke papiertes, maar eenmaal door mij getekend toch stuk voor stuk een miljoen waard!
Monte Cristo Zoveel is de naam Danglars dus waard!
Danglars Zo is het
Monte Cristo Vijf miljoen! Eén miljoen per handtekening!
Danglars Kijkt u maar – zo vaak ziet u zoiets toch ook weer niet
Monte Cristo Zoveel handtekeningen als u maar wilt op zoveel wissels als u maar wilt?
Danglars We komen een aardig eind!
Monte Cristo Dus wie zich met zo'n papiertje bij de Bank van Frankrijk meldt, krijgt een miljoen uitbetaald.
Danglars Zonder mankeren!
Monte Cristo In contanten?

Danglars   Hoe men maar wenst.
Monte Cristo   Dat is heel mooi! Dat komt goed uit: mag ik u mijn kwitantie geven?
Ik wou namelijk net vijf miljoen van mijn krediet bij u opnemen.
stopt de wissels weg

Danglars   Maar... Eh...
Monte Cristo   Is er iets?
Danglars   Eh... Ziet u, het is vandaag 31 januari
Monte Cristo   Inderdaad
Danglars   De weeshuizen
Monte Cristo   De weeshuizen?
Danglars   U weet misschien nog: de thesaurier van het weeshuizenfonds
komt de jaarlijkse uitbetaling halen
Monte Cristo   Vandaag?
Danglars   Vandaag.
Monte Cristo   Ach, vraagt u hem of hij mij eens wil informeren over het
weeshuizenfonds. Ik wil met alle plezier een kleine bijdrage leveren
Danglars   Dat zal ik doen, daar zal hij blij mee zijn. Maar...
Monte Cristo   O, ik begrijp het al! De wissels waren voor hem uitgeschreven! Ik
vond het al zo'n grappig toeval dat ik vijf miljoen wilde opnemen en
u ze juist had klaarliggen. Ik houd u niet langer op: u moet nog wat
wissels uitschrijven! En ondertekenen met uw gouden
handtekening
Fijn dat we zo vlot zaken konden doen! Zo hebben we de hele dag
nog voor ons.
Danglars   Maar...

Monte Cristo exit.

Lakei   De heer Boville, thesaurier van het weeshuizenfonds is er.
Danglars   Eén moment, één moment. Wat nu? Zeg hem... Zeg hem dat ik
niet gedisponeerd ben

Scène 23

Bij de Villeforts.

Monte Cristo   Ik ben meteen gekomen. Wat een verschrikkelijk verlies! Ik... Ik
heb er geen woorden voor.

Valentine Barrois was al zo lang bij ons. Bij grootvader.
Monte Cristo Het is vreselijk. En volkomen onverwacht?
Valentine Hij was natuurlijk niet jong meer, maar Barrois was zo sterk als een
os

Noirtier zegt iets.

Valentine Hij had al zoveel overleefd. Grootvader denkt –
Monte Cristo – dat het geen natuurlijke dood was
Valentine Ja
Monte Cristo Vertelt u mij: toen Barrois onwel werd, werden zijn lippen toen
blauw?
Valentine Ja. Hij trok wit weg en zijn mond werd paarsachtig.
Monte Cristo En het was alsof hij te weinig lucht te kreeg, neem ik aan?
Valentine Precies
Monte Cristo Ik was er al bang voor...
Valentine Waarvoor?
Monte Cristo Had hij iets gedronken vlak voor hij stierf?
Valentine Ja, een glas limonade.
Monte Cristo Zeg maar niets meer: die limonade was voor u bedoeld, nietwaar,
Noirtier?

Noirtier knikt

Valentine U denkt ook al aan gif?!

Monte Cristo Ik denk er niet alleen aan, ik weet zeker dat er gif in het spel is.

Valentine Dus daarom moest ik het glas bewaren!

Monte Cristo Heel verstandig! Heeft u het nog?

Valentine Ja, natuurlijk.

Monte Cristo Zou ik het mogen onderzoeken?

Noirtier knikt.

Valentine Hier is het

Monte Cristo ruikt aan het glas, houdt er een vlammetje onder.

Monte Cristo Reukloos, smaakloos, maar zie: een blauw waas wordt zichtbaar bij verhitting. Het geconcentreerde gif van de Abessijnse woladder. Men heeft een flinke dosis gebruikt, zo te zien. Heeft u eerder niets vreemds gemerkt?

Valentine Nee

Noirtier schudt zijn hoofd

Monte Cristo Dat is de digitalis

Valentine Hè?

Monte Cristo Digitalis neutraliseert het gif van de Abessijnse woladder. Ik ben bang dat men al langer bezig is met pogingen om u te vergifigen. Anders was de dosering niet zo hoog. Arme Barrois heeft het aan het licht gebracht.

Valentine Hoe kan dat nou? Wie doet zo iets? Grootvader is al zo oud.

Monte Cristo Blijkbaar heeft u vijanden, meneer Noirtier.

Noirtier knikt.

Valentine Maar wie dan?

Noirtier zegt iets.

Monte Cristo Dat denk ik ook

Valentine Nee!

Héloïse op.

Héloïse Nee, maar! De graaf van Monte Cristo! U bezoekt mijn schoonvader?

Monte Cristo Inderdaad, mevrouw

Héloïse Foei! Dan bent u eindelijk eens bij ons, en dan laat u zich bij mij niet zien! Ik kan wel merken dat u lang in de rimboe geleefd hebt! Wat een manieren zijn dat!

Monte Cristo Neemt u mij niet kwalijk! Ik zou u zeker nog komen begroeten, maar ik hoorde van de akelige dood van Barrois. Het overlijden van een bediende die al zo lang in huis is, is even triest als de dood van een familielid.

Noirtier zegt iets

Valentine Barrois stond mij nader dan sommige verwanten, zegt grootvader.
Héloïse Ja, het is heel naar. Hij liep zich het vuur uit de sloffen voor mijn schoonvader. En dat op die leeftijd!
Monte Cristo En dan die limonade.
Héloïse Tja, teveel koud drinken terwijl men verhit is. Hoe vaak ik daar niet tegen waarschuw!
Monte Cristo Van sommige dranken kan men beter helemaal afblijven. Hoewel de een er meer problemen mee heeft dan de ander.

Noirtier zegt iets.

Valentine Ik heb een sterk gestel
Héloïse Daar zegt u een waar woord, vader.
Meneer Monte Cristo, ik moet me helaas verontschuldigen.
Volgende keer komt u hopelijk aangekondigd!
Monte Cristo Ik doe mijn best, mevrouw.

Héloïse exit.

Monte Cristo Valentine, neem het glas en ga ermee naar de politie.
Valentine Dat kan ik niet! Dat wil ik niet!
Monte Cristo Ja, voor uw ouders ziet het er penibel uit.

Scène 24

Monte Cristo Ik heb er niet aan gedacht. Hoe heb ik zo stom kunnen zijn? Ik dacht: ze geeft het aan Noirtier en die is veilig. Dood. Door mijn schuld. Noirtier beroofd van zijn steun en toeverlaat, van een vriend. Een fatale fout.
Ali Een ongeluk
Monte Cristo Ik heb het over het hoofd gezien. Wat nog meer, Ali? Wat heb ik nog meer over het hoofd gezien?

Scène 25

Hermine Hermine, als je dit leest, ben ik weg. Je zult, met jouw zakelijk instinct, wel dadelijk doorzien wat hiervan de reden is. Zoals je

ongetwijfeld hebt geraden, hebben de recente tegenslagen mijn positie onhoudbaar verzwakt. Ik kan niet langer aan mijn verplichtingen voldoen.
 Jij hebt je toekomst zeker gesteld, zoveel is mij duidelijk geworden. Daarom bezwaart het me niet je zo achter te laten. Het bezwaarde jou immers evenmin mij in moeilijkheden te zien zonder de helpende hand te reiken.
 Ik geef je je vrijheid terug. Het spijt mij –
 Danglerars *off stage* – dat er tussen ons geen genegenheid heeft kunnen groeien. Ik heb mij ingespannen voor de welvaart van ons huis. Ik heb mij er op toegelegd jou in alles tegemoet te komen. Jij van jouw kant hebt in mij nooit meer kunnen zien dan de omhooggevallen boekhouder die ik ben. Ik heb gehoopt dat op de barre akker van het wederzijds voordeel, die ons huwelijk was, iets meer had kunnen groeien. Als het al geen liefde was, dan toch respect of waardering. Het verdriet me, nooit meer dan jouw minachting te hebben ontmoet.
 Vaarwel
 Hermine Danglerars
 Lucien Zo!
 Hermine Dus.
 Lucien Hij had het goed in de gaten
 Hermine Ja.
 Lucien Wat ga je doen?
 Hermine Dat wilde ik jou vragen
 Lucien Goh. Ik weet niet of ik nou de aangewezen persoon ben om je raad te geven. Maar ik zou weggaan, als ik jou was.
 Hermine Weggaan?
 Lucien Ik zou het stof een beetje laten optrekken. Dat je niet zo het middelpunt van het schandaal bent.
 Hermine Zo bedoel je.
 En jij?
 Lucien Hoezo?
 Hermine Wat ga jij doen?
 Lucien Niks. Gewoon.
 Hermine O.
 Lucien Ik hoor dat Spa heel prettig is
 Hermine Spa. Ja.

Lucien Je bent vrij, je bent rijk – wat let je?
 Hermine Nee, natuurlijk.
 Lucien Het lijkt wel of ik een voorgevoel had: ik heb alles net uitgezocht.
 Hermine Ja?
 Lucien Je beschikt over een kapitaal van één miljoen tweehonderdduizend francs. Dat geeft je een rente van zestigduizend per jaar. Helemaal niet kwaad voor een vrouw alleen.
 Hermine Helemaal niet kwaad.
 Lucien Had je meer verwacht?
 Hermine Nee. Natuurlijk niet. Ik reken nergens meer op.
 Lucien Het ga je goed.

Lucien af.

Hermine Spa.
 Een dorre roos bloeit ook niet meer op bronwater.

Scène 26

Mercedes Danglars bankroet, mijn man in diskrediet
 Monte Cristo Ik moet een paar dagen weg, de stad uit
 Mercedes Wat hangt ons nog meer boven het hoofd, Edmond?
 Monte Cristo Ik neem een verrassing voor je mee
 Mercedes Ik hoef geen verrassing! Ik wil geen verrassing! Ik heb meer dan genoeg van jouw verrassingen! Ik weet bij God niet meer wie ik voor me heb.
 Monte Cristo Je man
 Mercedes Had je niet van me weg moeten gaan, twintig jaar geleden
 Monte Cristo Ik ben niet van je weggegaan
 Mercedes Heb jij aan mij gedacht? Heb jij één seconde aan mij gedacht, toen je zo nodig met brieven van Bonaparte moest gaan rondlopen?
 Nee. Mijn hele leven lag in puin, omdat jij zo stom was je voor andermans karretje te laten spannen. En nu zijn we twintig jaar verder, en wat kom je doen: mijn leven opnieuw in puin gooien. En dan zeggen dat je van me houdt
 Monte Cristo Ik hou -
 Mercedes Niet! Niet! Hou jezelf niet voor de gek! Ik zie je toch! Ik zie toch wat jij in je kop hebt! Ik hoef maar in je ogen te kijken. Ik zie ze, jouw visioenen.

Monte Cristo Je wil me en je walgt van me
 Ik walg van hem. Dat hij aan je gezeten heeft
 Mercedes Ik heb ook aan hem gezeten.
 Monte Cristo Hou je mond!
 Mercedes Hij is een man, ik ben een vrouw.
 Monte Cristo Waarom kwel je me? Wat moet ik met je smerige details?
 Mercedes Ik ben niet meer je meisje van twintig jaar geleden. Ik heb geleefd,
 snap dat dan. Ik wil dat je me ziet. Mij, zoals ik ben, nu. Kijk naar
 me! Kijk!
 Zie je wel! Jij haat mij evenveel als je van me houdt. Je zou me
 willen vermorzelen
 Monte Cristo Ik wil je bezitten. Ik wil mijn sporen achterlaten op elke centimeter
 van je huid. Ik wil mijn naam in je oren brullen. Ik wil je haren nat
 zien van mijn zweet. Ik wil zo diep als maar kan in je binnendringen
 en uitschreeuwen dat je de mijne bent

Scène 27

Monte Cristo Bertuccio, het doet me goed je weer te zien. Benedetto, alles
 goed?
 Benedetto Ja, u ook?
 Monte Cristo Kon niet beter. Zie je de Notre Dame de la Garde? Daar links,
 halverwege de heuvel, daar heb ik net een huisje gekocht.
 Bertuccio Je komt naar Marseille?
 Monte Cristo Terug naar het verloren paradijs. Maar eerst de zaken afhandelen

De opgesloten Danglars wordt zichtbaar.

Monte Cristo We zien elkaar onder andere omstandigheden dan de laatste keer,
 Danglars
 Danglars Monte Cristo! U!
 Monte Cristo Ik kom namens het weeshuizenfonds. Ik wil graag zes miljoen
 incasseren
 Danglars Vijf! Vijf miljoen!
 Monte Cristo Ah, u heeft uw oog voor detail behouden. Maar nee, ik bedoel echt
 zes. Ik heb het fonds een gift toegezegd
 Danglars Een donatie van een miljoen?
 Monte Cristo We gaan het niet over beuzelarijen hebben. Mag ik mijn kwitantie
 alstublieft?

Danglars Ik wist het wel! U bent een avonturier! U heult met piraten en bandieten!

Monte Cristo Ik hecht aan oude vriendschappen. En ik waardeer betrouwbaarheid.

Danglars Hoe durft u, uitgerekend u, te beginnen over betrouwbaarheid! U bent een vagebond! Een parvenu! Een non-valeur!

Monte Cristo U bent een op de vlucht geslagen bankroetier.

Danglars Ik praat niet meer met u.

Monte Cristo Dat is uitstekend, maar ik zou graag de wissel voor Thomson & French van u krijgen

Danglars Over mijn lijk

Monte Cristo Prima. Tja, u begrijpt, wij gaan niet zitten wachten tot u een lijk bent. Ik kom over een paar weken weer eens langs. Vaarwel.

Danglars Monte Cristo! Monte Cristo! Kom terug!

Monte Cristo Hebt u zich bedacht?

Danglars Laat me hieruit!

Monte Cristo Het is niet aangenaam in het Château d'If, ik weet er alles van.

Danglars Hier! Hier zijn uw vermaledijde zes miljoen.

Monte Cristo Dank u, ook namens de weeshuizen.

Danglars Laat me gaan! Wat wilt u nog van mij?

Monte Cristo Ik wil het u laten voelen. Hoe het is om opgesloten te zijn in het Château d'If. Van de wereld afgesneden, eenzaam, hongerig, zonder vooruitzicht op wat dan ook.

Danglars Waarom? In godsnaam, waarom?

Monte Cristo Denk na, Danglars. Graaf in je geheugen.

Danglars U was het! Nu begrijp ik het! U hebt mij al die onbegrijpelijke tegenslagen bezorgd! U hebt het valse telegraafbericht verzonden! Expres bent u op 31 januari uw hele tegoed komen opnemen! U wist dat mij dat de das om zou doen. Maar waarom, vraag ik u? Wat heb ik u misdaan?

Monte Cristo Je hebt mij veertien jaar gevangenschap gekost. Je hebt mijn leven tot een ruine gemaakt.

Danglars Hoe komt u daarbij? U bent gestoord! Ik ken u pas een paar maanden.

Monte Cristo Ik begrijp dat je je mij liever niet herinnert, maar wij kennen elkaar al vijftwintig jaar. Ik ben Edmond Dantès.

Danglars Mijn god... mijn god...

Monte Cristo Vaarwel, Danglars.

Danglars Dit kun je niet doen!
Monte Cristo We zullen de deur openlaten
Danglars Jullie kunnen me hier niet achterlaten!
Monte Cristo O, maak je geen zorgen. Er vaart hier genoeg langs. Ik zou niet gaan zwemmen. Dat overleeft bijna niemand.
Dat was één.
Benedetto! Hijs de zeilen! We gaan.
Benedetto Naar Parijs!
Monte Cristo Naar Parijs.

Scène 28

Hermine Het is, zeker in onze kringen, niet gebruikelijk om te zeggen waar het op staat, maar mag ik u mijn gedachten toevertrouwen?
Monte Cristo Natuurlijk. Gaat uw gang.
Hermine Ik ben alleen.
Het zal u niet ontgaan zijn, dat ik, vanaf het moment dat ik u zag, een interesse voor u koester. U intrigeert mij. Ik vind u sympathiek. U lijkt mij, net als ik, onafhankelijk in alle opzichten.
Ik kan eenzaamheid verdragen. Maar ik ben op een leeftijd gekomen, dat ik niet meer alleen wil zijn. Ik wil mij met iemand verbinden.
Monte Cristo En u komt mij vragen, of ik diegene wil zijn?
Hermine Ja
Monte Cristo Mevrouw... Ik voel mij vereerd. Ik ben geraakt door uw eerlijkheid en uw moed.
Mijn hart is vergeven
Hermine Ik weet het. Maar zij is getrouwd
Monte Cristo Ja
Hermine Ik zoek geen liefde. Ik denk aan genegenheid en vriendschap. Ik zal het u niet nadragen als u mevrouw de Moncerf blijft zien
Monte Cristo U hebt een groot hart
Hermine Liefde is schaars. En wie de liefde gekend heeft, weet hoe voorzichtig men met haar om moet springen.
Monte Cristo U heeft de liefde gekend
Hermine Waarschijnlijk gelooft u mij niet, maar ik heb haar in mijn hele leven maar één keer ontmoet
Monte Cristo En ook die geliefde was getrouwd
Hermine Ja

Monte Cristo Met uw beste vriendin
 Hermine U weet het!
 Monte Cristo Ik weet het. Ik weet welk vreselijk verdriet u in uw eentje hebt moeten dragen. Ik weet meer dan u zelf weet.
 Hermine Het kindje
 Monte Cristo Komt u morgen naar de rechtszitting van mevrouw de Villefort?
 Hermine Ja, natuurlijk
 Monte Cristo Mag ik u begeleiden?
 Hermine Graag. Maar... *Tout Paris* zal er zijn, ziet u daar niet tegenop, dat u met mij...?
 Monte Cristo Nee, daar zie ik niet tegenop.

Scène 29

Villefort Geachte leden van het Hof, hoewel hoogst ongebruikelijk in verband met de tussen ons bestaande familierechtelijke betrekkingen, hecht ik er aan zelf de tenlastelegging jegens de verdachte naar voren te brengen. Ik meen dat ik hiertoe gerechtigd ben omdat weliswaar de verdachte mijn echtgenote is, maar mijn vader het beoogd slachtoffer. Mevrouw Noirtier de Villefort, Héloïse, geboren Servieux, u staat hier terecht wegens doodslag en poging tot moord. Wilt u reageren op de beschuldiging?

Héloïse Mijne heren, ik aanvaard bij voorbaat het vonnis dat u over mij uit zult spreken. Ik wens echter gebruik te maken van mijn spreekrecht om mijn handelen te verduidelijken.
 De waarden die mijn familie van generatie op generatie heeft doorgegeven, zijn ook mij met de paplepel ingegoten. Toewijding, trouw, uitmuntendheid en opofferingsgezindheid. Zoals mijn vader zei: het keurmerk van adeldom.
 Mijn vader was niet blind voor de noden van het volk. Hij hoopte dat na de revolutie een nieuw Frankrijk zou ontstaan. Waar de burger zich zou verheffen. Deze hoop is ijdel gebleken. Wij leven in een époque van banaliteit. De massa die in deze halfslachtige monarchie de dienst uitmaakt, is toegewijd aan bezit, is trouw aan geld, munt uit in platvloersheid en denkt aan niets dan het eigenbelang. Overal ontmoet men slechte manieren en een schrijnend gebrek aan opvoeding. Men is volslagen ongeletterd. Wie kent nog onze geschiedenis? Onze kunst? Onze literatuur? En deze burgers hebben stemrecht! Huns gelijken bevolken ons

parlement!
Van deze ontwikkeling is mijn schoonvader een van de voorvechters. Deze man, die gezien zijn geboorte beter zou moeten weten, heeft elk gevoel van hiërarchie in mijn huis ondermijnd. Mijn dochter, mijn man, mijn personeel heeft hij tegen mij opgezet. Het spijt mij, dat de simpele ziel Barrois als onschuldig slachtoffer gevallen is. Het spijt mij, dat ik mijn man in diskrediet heb gebracht. Maar ik voel geen berouw voor de haat die ik koester tegen Noirtier en de democratische revolutie die hij voorstaat. Ik aanvaard mijn straf als martelares van de beschaving.

Rechter   Het hof trekt zich voor beraad terug.

Rumoer, Benedetto komt de rechtszaal binnen.

Benedetto   Gérard de Villefort! Ik klaag u aan!
Villefort   Wat? Wie bent u? U verstoort de rechtsgang! Bode!
Benedetto   Ik ben uw zoon
Villefort   Laat deze persoon onmiddellijk verwijderen!
Benedetto   Ik laat mij niet nog eens verwijderen, vader
Villefort   U bent niet goed wijs! Ik ken u niet. Ik heb geen zoon. Gaat u weg
Benedetto   Achtien jaar geleden hebt u mij levend begraven, nog geen uur na mijn geboorte

Villefort   U bent gestoord!
Hermine   *tegen Monte Cristo* Ik wist het! Ik wist het! Hij wilde het kind dood!
Benedetto   Dit is het lakentje waarin ik gewikkeld was. Mijn moeder zal het direct herkennen, haar monogram staat erop

Villefort   Hoe komt u daaraan? Dat kunt u net zo goed gestolen hebben! Nagemaakt!

Benedetto   Mijn moeder zal het herkennen aan de kleine borduurfout. Ziet u, de H is niet helemaal symmetrisch

Hermine   Ja. Ik herken het. Ik ben de moeder
Héloïse   Jij! Jij was het!
Hermine   Hoe heb je mij zo kunnen bedriegen, Gérard! Hoe heb je zoiets verschrikkelijks kunnen doen?

Héloïse   Achtien jaar van infame leugens! Mijn man, mijn beste vriendin! Zo ziek en besmet is deze wereld dus.

Villefort   Ik wist het niet. Ik wist het niet.

Héloïse Moge God je genadig zijn, Gérard. *ze drinkt het flesje Abessijns elixer leeg en sterft*

Hermine Héloïse!

Villefort Héloïse!
tegen Benedetto Bent u nu tevreden? Is dit wat hij wilde, de Corsicaan? Wraak, na al die jaren nog?

Monte Cristo Je vergist je, Villefort. Dit keer is het niet de Corsicaan

Villefort U! U was het! Maar... wie bent u?

Monte Cristo Iemand die je levend begraven hebt, net als je pasgeboren zoontje.

Villefort Nu zie ik het! Hoe is het mogelijk? Hoe is het mogelijk dat ik u niet heb herkend?! U bent Edmond Dantès.
Zo is het dus. Elke stap, elke misstap laat zijn spoor achter. Niets van wat wij doen of laten blijft zonder gevolg. En wat men gedaan of gelaten heeft, bepaalt wie men is. Mijn leven lang heb ik mij verweerd tegen affecten, heb ik rationeel gehandeld, heb ik de rechte weg gezocht. Twee keer heb ik gedwaald! Hoe ik geprobeerd heb die dwalingen te vergeten! Onmenselijk strikt en onkreukbaar heb ik mij gedragen, als tegenwicht voor die twee fatale fouten.
Maar nu, nu de rekening wordt opgemaakt, nu wordt vastgesteld wie ik was, zijn het die fouten die het zwaarste wegen. Ik zal herinnerd worden als misdadiger. De naam Villefort zal synoniem zijn aan machtsmisbruik en moord.
Zo is het dus. Zo eenvoudig is het. Wie had dat kunnen denken? Hè, Hermine, lekker mokkel! Ga je met me mee? Zullen we nog e's, tussen de toga's? Met jouw togus tussen de toga's?

Villefort wordt afgevoerd.

Villefort *zingt* Lola met je zwarte haren
kus me nog e's op m'n mond
Lola met je zwarte haren
klets me nog e's op m'n kont.

Monte Cristo Dat is twee.

Scène 30

Monte Cristo Ik weet het! Ineens weet ik het

Ali Wat?

Mercedes *off stage* Hou jij van mij?

Monte Cristo Ga niet

Ali Wat is er?

Monte Cristo Ik weet wat ik over het hoofd heb gezien. Ga niet

Ali Natuurlijk ga ik

Monte Cristo Alsjeblieft, zie er vanaf

Ali Dat kan niet

Monte Cristo Ik smeeek het je

Ali Wat heb je? Wat is er aan de hand?

Monte Cristo Het is genoeg. Het is niet nodig dat je getuigt

Ali Niet nodig?

Monte Cristo Morcerf is genoeg gestraft

Ali Wacht even – het is voor jou niet nodig

Monte Cristo Ja. Het is klaar.

Ali Jij bent klaar. Ik niet. De hoogweledelgeboren heer Abu Daqn is verzocht om half elf te verschijnen voor de Senaatscommissie en dat is precies wat ik ga doen.

Monte Cristo Ik vraag je een gunst: laat het rusten. Zie er vanaf.

Ali Ik word verwacht. Daarom alleen al ga ik.

Monte Cristo Een onvoorziene aanval van verantwoordelijkheidsgevoel

Ali Het juk van de vrijheid

Monte Cristo Jaren zwijgen, opdat je woorden je niet aangerekend worden, jaren slavernij, opdat je daden je niet aangerekend worden en nu, nu ik je vraag –

Ali Jij ziet mij helemaal niet. Voor jou ben ik een pion in je schaakspel.

Monte Cristo Ik zie jou uitstekend! Alsof ik in de spiegel kijk. Jij wil Morcerf zien bloeden

Ali Je snapt er niets van. Wat kan mij Morcerf schelen? Het gaat om mij! En om de mensen die ik in de steek heb gelaten.

Monte Cristo Maak het niet mooier dan het is, het is wraak en niks anders. En daarvoor moet alles geofferd worden

Ali Ik offer niks

Monte Cristo Mij

Ali Stel je niet aan

Monte Cristo Je hebt geen idee wat er op het spel staat

Ali Ik wil het niet weten ook.

Monte Cristo Mercedes zal het me niet vergeven

Ali *Jou niet vergeven? Wat niet? Wat heb jij ermee te maken? Dit gaat over mij. Wat denken ze allemaal? Dat ik jouw slaaf ben? En dat laat jij zo?*

Monte Cristo *Zonder mij was jij niet in Parijs terecht gekomen.*

Ali *Zonder mij had jij de galg niet gevonden waaraan je Morcerf kon opknopen*

Monte Cristo *Ik vraag je voor de laatste keer: wil je van je getuigenis afzien?*

Ali *Nee. Ik wil mijn verhaal doen. Ik wil zien dat het genoteerd wordt, dat het bewaard blijft. Ik wil de geachte senatoren iets ter overdenking geven.*
Ik heb geen mooi verhaal. Ik ben geen graaf van Monte Cristo. Mijn verhaal is een rotverhaal.
Het is tijd. Ik moet gaan.

Monte Cristo *Ik verbied het je*

Ali *Je doet maar.*
Van ons tweeën ben jij de slaaf.

Ali af.

Scène 31

Monte Cristo *Hier ben ik*

Mercedes *Wat is dit?*

Monte Cristo *De sleutel*

Mercedes *De sleutel waarvan?*

Monte Cristo *Van ons huis in Marseille*

Albert op.

Albert *U hier?! Hoe durft u hier te komen, uitgerekend op dit moment? Terwijl uw neger mijn vader staat zwart te maken voor de Senaatscommissie. Hoe durft u!*

Mercedes *Albert, alsjeblieft.*

Albert *Mama! Hij heeft papa, hij heeft ons in het verderf gestort*

Mercedes *Er zijn een heleboel dingen waar jij niets van weet.*

Albert *Ik weet genoeg! De jongen bij de rechtszaak van mevrouw de Villefort, ik heb hem herkend! U hebt mij laten ontvoeren om bij ons binnen te dringen als mijn zogenaamde redder.*

Mercedes Hou je mond en luister. De graaf van Monte Cristo, Edmond Dantès, is je vader
Albert Wat?
Mercedes Wij hebben elkaar gekend, twintig jaar geleden.
Albert Je zegt maar wat
Mercedes Nee. Je bent zijn zoon.

Stilte.

Albert Het is dus waar wat ze zeggen.
Mercedes Wat?
Albert Dat mijn moeder het met de graaf van Monte Cristo houdt
Wat een valsheid! Wat een weezinwekkende wereld!
Ik ga naar mijn vader.

Albert af.

Monte Cristo Ga met me mee. Ik ben klaar. Hij hoort het van Albert, ik hoef hem niet meer te zien.
Mercedes Ik kan niet weg. Het spijt me.
Monte Cristo Wat?
Mercedes Ik ga niet met je mee naar Marseille
Monte Cristo Maar we zouden toch – we hadden een afspraak
Mercedes Nee. Hoe zouden wij zo'n afspraak kunnen hebben?
Monte Cristo Jarenlang heb ik gewacht op dit ogenblik. Dat ik een gewoon leven kon gaan leiden. Met jou.
Mercedes En waarom ben je dan niet naar me toe gekomen om dat te zeggen? Waarom heb je geen open kaart gespeeld? Omdat je dat niet wilde. Omdat je genoot van de wraak.
Monte Cristo Ik wilde gerechtigheid
Mercedes *Jouw* gerechtigheid.
Monte Cristo Mercedes, alsjeblieft, ze zullen zo hier zijn. Laten we gaan. Er is tijd genoeg om alles uit te praten. Het huis kijkt over zee. Er groeien druiven op het terras
Mercedes Je kunt niet terug naar een vorig leven.
Monte Cristo Het is een nieuw leven
Mercedes Mijn leven is hier.
Monte Cristo Je wilde zelf weg

Mercedes   Toen lag Fernand nog niet vertrap in de modder. Ik laat mijn man niet in de steek. Hij is mijn man.

Fernand verschijnt met getrokken degen.

Fernand   Edmond Dantès! Twintig jaar geleden had ik je moeten doodsteken

Edmond, ongewapend, probeert Fernand te ontwijken. Albert geeft Monte Cristo een degen. Ze vechten. Edmond veroverd Fernands wapen. Met de twee degen voor zich uitgestrekt, blijft hij staan. Fernand loopt op hem af, grijpt de punten van de wapens en stoot ze in zijn eigen buik. Hij sterft.

In de stilte wordt de zee hoorbaar.

Mercedes   Wilt u gaan? Wij zijn in rouw.

Mercedes gaat af.

Zee.

Monte Cristo alleen. Hij draait zich om en loopt weg, het donker in.